

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Τρόποι εντοπισμού λαθών και απατών στο λογιστικό
κύκλωμα «ΠΕΛΑΤΕΣ-ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ
ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΟΙ» μέσω της αξιολόγησης του
Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου.**

ΚΑΝΕΛΛΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ

ΚΑΡΠΟΥΖΗ ΑΓΑΘΗ

ΔΗΜΗΤΡΑ ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ (Εποπτεύουσα καθηγήτρια)

ΠΑΤΡΑ 2010

Πρόλογος

Ζούμε σε μια εποχή, όπου τα διάφορα οικονομικά μεγέθη που χαρακτηρίζουν τις ανεπτυγμένες κοινωνίες συνεχώς μεταβάλλονται και προκαλούν σοβαρή αναδιάρθρωση στους οικονομικούς παράγοντες της κάθε κοινωνίας. Ένας τέτοιος οικονομικός παράγοντας αλλά και μέτρο σύγκρισης των οικονομικών εξελίξεων, είναι η φορολογία και η οποία διαμορφώνεται αναλόγως από το κάθε κράτος και επηρεάζει ως εκ τούτου την πηγή εισοδημάτων της χώρας, το εισόδημα των επιχειρηματιών και ελεύθερων επαγγελματιών αλλά και σε τελικά ανάλυση το δημόσιο χρέος.

Μια σοβαρή οικονομική πολιτική σταθεροποίησης ξεκινά πάντα από την περιστολή των δαπανών και όχι από την αύξηση των φόρων των εισοδημάτων. Για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο θα πρέπει να υπάρχει οικονομική εξυγίανση, η οποία αφορά τον περιορισμό των δαπανών στα όρια των εσόδων που έχει ο κάθε πολίτης και περικοπή των περιττών δαπανών (Maddison A., 1995). Σε κάθε περίπτωση όταν εντός μιας κοινωνίας προτείνεται η έκτακτη εισφορά επί των κερδών με φόρους και τέλη, τότε στην καλύτερη των περιπτώσεων μπορούν να καλυφθούν τα ελλείμματα τα οποία σχετίζονται με τις εισπράξεις μιας συγκεκριμένης χρονιάς. Δυστυχώς όμως πολλές φορές, οι επιχειρηματίες βρίσκουν το τρόπο να φοροδιαφεύγουν και τα διάφορα οικονομικά στελέχη στα αρμόδια υπουργεία είναι αναγκασμένα να εφαρμόσουν διάφορες τεχνικές και

μεθόδους προκειμένου να αντιμετωπίσουν το φαινόμενο της φοροδιαφυγής από μέρος των επιχειρήσεων.

Ευχαριστίες

Ένα πολύ μεγάλο ευχαριστώ στη Καθηγήτρια μας και επιβλέπουσα της συγκεκριμένης πτυχιακής εργασίας Κα. Νικολοπούλου για την βοήθεια της κατά την διάρκεια της έρευνας μας.

Θα θέλαμε επίσης να ευχαριστήσουμε όλους τους ειδικούς αλλά και εκείνους που ασχολούνται με το θέμα της επιβολής φόρων και τελών στις επιχειρήσεις και οργανισμούς και προσέφεραν σημαντικές πληροφορίες για την ερμηνεία και λειτουργία των όρων και μεγεθών αυτών στην Ελληνική αγορά καθώς επίσης και με τον τρόπο όπου οι αρμόδιες οικονομικές αρχές στην Ελλάδα προσπαθούν να αντιμετωπίζουν το φαινόμενο του εντοπισμού λαθών και απατών στο λογιστικό σύστημα. Καθώς επίσης και το προσωπικό των διαφόρων εταιριών και οργανισμών που ασχολούνται με αυτού του είδους την θεματολογία, για την απεριόριστη παροχή πληροφοριών σχετικά με τις μορφές και τρόπους επιβολής φόρων των επιχειρήσεων στην Ελλάδα και πως το κράτος προσπαθεί να εμποδίζει το φαινόμενο της φοροδιαφυγής μέσω του εντοπισμού λαθών και απατών στο λογιστικό σύστημα.

Επίσης θα θέλαμε με ευχαριστήσουμε τους φίλους μας για την παρότρυνση που μας έδιναν όλο τον καιρό της προετοιμασίας της συγκεκριμένης εργασίας.

Τέλος, θέλουμε να ευχαριστήσουμε τους γονείς μας, τόσο για την υπομονή τους κατά τη διάρκεια της πραγματοποίησης αυτής της εργασίας, όσο και για την απεριόριστη στήριξή τους σε εμάς κατά τη διάρκεια όλων των χρόνων των σπουδών μας καθώς και σε κάθε μας προσωπική επιλογή.

Περίληψη

Η ελεγκτική είναι η έννοια η οποία πραγματεύεται τις αρχές, τους κανόνες και τις προϋποθέσεις διενέργειας ελέγχου σε οποιαδήποτε οικονομική διαχείριση περιουσίας. Συνεπώς το περιεχόμενο της ελεγκτικής ως επιστήμη, δύναται να διαιρεθεί σε τρία μέρη ως ακολούθως. Στο πρώτο μέρος εξετάζονται το αντικείμενο και οι σκοποί του ελέγχου. Δηλαδή τι ελέγχεται, γιατί είναι αναγκαίος ο έλεγχος, ποιοί σκοποί επιδιώκονται με τον έλεγχο, ποιοί ωφελούνται από τον έλεγχο.

Στο δεύτερο μέρος εξετάζεται το υποκείμενο του ελέγχου, δηλαδή ο ελεγκτής. Δηλαδή ποια πρόσωπα διενεργούν τον έλεγχο, ποιά πρέπει να είναι τα προσόντα τους, ποιες πρέπει να είναι οι σχέσεις τους με τις ελεγχόμενες οικονομικές μονάδες αλλά και με τη δημόσια διοίκηση, ώστε να διασφαλίζεται απόλυτα η ελευθερία εκφράσεως της επαγγελματικής τους γνώμης.

Τέλος στο τρίτο μέρος που είναι και το μεγαλύτερο, εξετάζονται οι ελεγκτικές διαδικασίες, δηλαδή η τεχνική του ελέγχου. Θα πρέπει να αναφερθεί πως ο στόχος της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση των μεθόδων πρόληψης και εντοπισμού ατασθαλιών είτε ηθελημένων είτε ακούσιων, στο λογιστικό κύκλωμα των πελατών και λογαριασμών εισπρακτέων από πωλήσεις, μέσω του συστήματος εσωτερικού ελέγχου. Επίσης, η εργασία περιλαμβάνει γενική αναφορά στην επιστήμη της ελεγκτικής, πιο συγκεκριμένη αναφορά στον εσωτερικό έλεγχο, εκτενή ανάλυση του συστήματος του εσωτερικού

ελέγχου σε σχέση με τις πωλήσεις (και των επιμέρους διαδικασιών) καθώς και ένα ενδεικτικό παράδειγμα.

Περιεχόμενα

Πρόλογος	1
Ευχαριστίες	3
Περίληψη	5
1. Η Έννοια της Ελεγκτικής και Σχετικές Κατηγορίες	9
1.1 Ποια η Έννοια της Ελεγκτικής.....	9
1.2 Ιστορική Αναδρομή.....	11
1.3 Το Αντικείμενο του Ελέγχου.	19
1.4 Το Υποκείμενο του Ελέγχου (ο Ελεγκτής)	21
1.6 Διακρίσεις στην Ελεγκτική	24
1.7 Είδη Ελέγχων	27
1.8 Τα Είδη των Ελέγχων από την Τεχνική Πλευρά.....	29
1.9 Χρησιμότητα του Εξωτερικού Ελέγχου.....	30
1.10 Οι Ωφελούμενοι από τον Έλεγχο.	33
2. Η Έννοια του Εσωτερικού Ελέγχου στις Επιχειρήσεις	35
2.1 Αναγκαιότητα Εσωτερικού Ελέγχου.....	35
2.2 Έννοια – Ορισμός Εσωτερικού Ελέγχου	36
2.3 Ο Εσωτερικός Ελεγκτής.....	37
2.4 Κώδικας Δεοντολογίας Εσωτερικού Ελέγχου	39
2.5 Στόχος του Εσωτερικού Ελέγχου.....	41
2.6 Βασικές Αρχές και Βασικοί Κανόνες του Εσωτερικού Ελέγχου.....	44
2.7 Η Διενέργεια Φυσικών Ελέγχων.....	47
2.8 Εσωτερικός Έλεγχος και Εταιρική Διακυβέρνηση	54
2.9 Ο Εσωτερικός Έλεγχος των Λειτουργιών της Επιχείρησης	57
3. Κύκλωμα Πελάτες – Λογαριασμοί Εισπρακτέοι και Εντοπισμός Λαθών ή Απατών στο Λογιστικό Σύστημα.....	59
3.1 Πότε Ένα Φορολογικό Στοιχείο Θεωρείται Εικονικό ή Έχει Υποστεί Νόθευση (Στοιχεία www.taxheaven.gr , 2009)	59
3.1.1. Επισημάνσεις και Διευκρινήσεις για τα Πλαστά και Εικονικά Τιμολόγια Σύμφωνα με την Ελληνική Νομοθεσία.....	63
3.2 Φοροδιαφυγή Επιχειρήσεων με την Μέθοδο CAROUSEL.....	66
3.3 Κύκλωμα Πελάτες και Εισπρακτέοι Λογαριασμοί	74
4. Μέτρα Από Μέρους των Ελληνικών Οικονομικών Αρχών για την Πάταξη της Φοροδιαφυγής και την Τήρηση των Σωστών Ελέγχων στο Λογιστικό Κύκλωμα Επιχειρήσεων	83

4.1. Κυρώσεις που Επιβάλλονται Από τους Αρμοδίους.....	83
4.1.1 Διοικητικές Κυρώσεις	83
4.1.2. Ποινικές Κυρώσεις	86
4.2 Πλαίσιο Στρατηγικής Καταπολέμησης Φοροδιαφυγής για το Έτος 2006 Από Μέρους των Αρμοδίων Οικονομικών Υπηρεσιών Σύμφωνα με Αρχεία του Υπουργείου Οικονομικών Μέσω του Εντοπισμού Λαθών και Απατών στο Λογιστικό Κύκλωμα.....	87
4.2.1 Στοχευόμενοι έλεγχοι	89
4.2.2 Έλεγχοι Διακίνησης.....	89
4.2.3 Επεξεργασίες	90
4.3 Καταγραφή Διαφορών στην Απογραφή των Επιχειρήσεων Μέσω του Εντοπισμού Λαθών και Απατών στο Λογιστικό Σύστημα – Παράδειγμα Απάτης στο Λογιστικό Σύστημα Επιχείρησης με Αλλοίωση Αποτελεσμάτων.....	91
Επίλογος.....	104
Βιβλιογραφία	107

1. Η Έννοια της Ελεγκτικής και Σχετικές Κατηγορίες

1.1 Ποια η Έννοια της Ελεγκτικής

Η Ελεγκτική είναι ένας από τους πιο σημαντικούς κλάδους της Λογιστικής. Ασχολείται με τη διατύπωση αρχών και κανόνων που αφορούν τη διεξαγωγή οικονομικών ελέγχων. Οι έλεγχοι αυτοί αποσκοπούν στην επαλήθευση της ειλικρίνειας των ισχυρισμών και των διαβεβαιώσεων τρίτων. Οι ισχυρισμοί αυτοί αφορούν κατά κανόνα οικονομικά ζητήματα (Π. Σπηλιωτόπουλος, 2001).

Η Ελεγκτική, ως επιστημονικός κλάδος παράγει καινούργια γνώση μέσα από τη διεξαγωγή ορθολογικής και μεθοδικής έρευνας και εξασφαλίζει την έγκυρη παρουσίαση των νέων γνώσεων. Η σύγχρονη Ελεγκτική είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τις πιο βασικές επιστήμες της διοίκησης οικονομικών μονάδων, όπως την Οικονομική, Στατιστική, Νομική και Πληροφορική. Από τις επιστήμες αυτές, η Ελεγκτική αντλεί τη σύγχρονη μεθοδολογία για την ικανοποιητική επίλυση θεμάτων που αναφέρονται στο υποκείμενο και το αντικείμενο των ελέγχων και στην ελεγκτική εργασία (Π. Σπηλιωτόπουλος, 2001).

Η Ελεγκτική είναι, επίσης, τεχνική. Αξιοποιεί την καινούργια γνώση που παράγει ο επιστημονικός κλάδος της, για να ικανοποιήσει πρακτικές ανάγκες ελέγχου και συγκεκριμένα, για να καθορίσει πρότυπα και ελεγκτικές διαδικασίες που εξασφαλίζουν το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα. Η τεχνική αναζητά τη σχέση που υπάρχει στο συγκεκριμένο σκοπό (π.χ. ελεγκτική

διαδικασία) που οδηγεί στην επίτευξη του σκοπού αυτού. Αν θεωρηθεί η Επιχείρηση ως μία μορφή οργάνωσης προσώπων και μέσων, προκειμένου να επιδιώξει συγκεκριμένους στόχους, η επιδίωξη αυτή στηρίζεται από διαδικασίες και δεδομένα που καθοδηγούν και προσανατολίζουν τις ενέργειές της.

Στη δεδομένη περίπτωση, διαδικασία είναι μία αλληλοδιαδοχή ενεργειών προκειμένου να επιτευχθεί το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, σύμφωνα με το σχεδιασμό της επιχείρησης. Κάθε ενέργεια εκτελείται αποτελεσματικότερα όταν τα δεδομένα (κανονισμοί, συστήματα πληροφόρησης, οργανωτική δομή, προσδιορισμός καθηκόντων και θέσεων κ.λπ.), που τη στηρίζουν, εγγυώνται την εξέλιξη της και διασφαλίζουν τον έλεγχο, είναι τα κατάλληλα. Ορίζεται λοιπόν ο έλεγχος ως ένα σύνολο αξιολογήσεων που εφαρμόζονται, προκειμένου να εκφρασθεί μία αντικειμενική κρίση -σύμφωνα με συγκεκριμένες αρχές- για την αποτελεσματικότητα των ενεργειών της επιχείρησης σε σχέση με τους επιδιωκόμενους στόχους.

Δεδομένου ότι οι διοικούντες μια επιχείρηση δεν είναι πάντα δυνατόν να έχουν την άμεση επίβλεψη των ενεργειών, αλλά την αναθέτουν σε στελέχη που μεσολαβούν, ο κίνδυνος ανακολουθιών και παρεκκλίσεων σε σχέση με ότι έχει προβλεφθεί και με αυτό που πραγματοποιείται, είναι προφανής. Τις παρεκκλίσεις αυτές οι διοικούντες θα συνειδητοποιήσουν καθυστερημένα, από τις δυσμενείς συνέπειές τους. Γίνεται λοιπόν αναγκαίο να αξιολογηθεί επίσης το

σύστημα οργάνωσης και το σύστημα πληροφόρησης της επιχείρησης ώστε να επαληθευθεί ότι:

Ø Το σύστημα οργάνωσης της επιχείρησης αποδίδει τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

Ø Το σύστημα πληροφόρησης, παράγει δεδομένα που απεικονίζουν ορθά την πραγματικότητα και επιτρέπουν στους χρήστες τους να διαθέτουν στοιχεία κατάλληλα για τις ανάγκες τους.

Ø Η κριτική εξέταση των συστημάτων πληροφόρησης είναι αναπόσπαστη από αυτήν του συστήματος οργάνωσης που παράγει και χρησιμοποιεί την πληροφόρηση.

Γι' αυτό ορίζεται ακόμη ο έλεγχος ως η διαδικασία που κρίνει την αξιοπιστία και την ποιότητα της παραγόμενης από την επιχείρηση πληροφορίας.

1.2 Ιστορική Αναδρομή

Ιστορικά, η ελεγκτική πρακτική προηγήθηκε της ελεγκτικής επιστήμης. Δείγματα ελέγχου παρουσιάζονται στα πρώτα χρόνια της οικονομικής δραστηριότητας του ανθρώπου και ιδιαίτερα όταν εμφανίστηκαν οι πρώτες ανταλλαγές αγαθών μεταξύ ατόμων ή διαφόρων κοινωνικών ομάδων. Η ανάγκη εφαρμογής διαφόρων μέτρων ελέγχου κατά τις συναλλαγές έγινε ιδιαίτερα αισθητή με την εισαγωγή και την αναγνώριση του χρήματος ως μονάδας μέτρησης αξιών, ως απόθεμα πλούτου. Τα μέτρα αυτά αποσκοπούσαν στην

παροχή αξιόπιστων πληροφοριών για τις συναλλαγές, στη διαφύλαξη και τη σωστή διαχείριση του πλούτου και στην προστασία των συμβαλλόμενων.

Στην Βαβυλώνα το 3000 π.χ. υπήρχαν εμπορικοί νόμοι, που καθόριζαν τον τρόπο διενέργειας των συναλλαγών. Ο γραμματέας, που σημείωνε πάνω σε μεγάλες πλάκες τις μεγάλες συναλλαγές και τις νομιμοποιούσε με την υπογραφή του, ήταν ο Πραγματογνώμων – Λογιστής της εποχής εκείνης. Στην αρχαία Αίγυπτο οι Φαραώ είχαν ορίσει τους «Επιστάτες » για τον έλεγχο της παραγωγής σιτηρών, προκειμένου να προσδιοριστεί η φορολογητέα ύλη. Τηρούσαν υποτυπώδεις λογαριασμούς και ασκούσαν στοιχειώδεις ελέγχους για την αριθμητική τους ακρίβεια

Αργότερα, στην αρχαία Ελλάδα συναντάται ο θεσμός του ελεγκτή της διαχείρισης του δημοσίου πλούτου. Συγκεκριμένα, στην Αθήνα λειτουργούσε το Σώμα Ελεγκτών (αναθεωρητών), που αποτελείτο από 10 εφόρους, εκλεγμένους από το Λαό, οι οποίοι ονομάζονταν «εύθηντοι» και είχαν αρμοδιότητα τον έλεγχο των λογαριασμών των αρχόντων που αποχωρούσαν από το αξίωμα τους. Κύριο έργο του σώματος ήταν ο έλεγχος της ορθότητας της διαχείρισης του πλούτου των πόλεων, των ναών κ.λπ. Επίσης, λειτουργούσε το Σώμα ή Συνέδριο λογιστών για την επίβλεψη των οικονομικών του Κράτους. Οι λογιστές διενεργούσαν ελέγχους στους δημόσιους Ταμίες και όσοι από αυτούς παρανομούσαν οδηγούνταν στη Δικαιοσύνη.

Ανάλογα σώματα ελεγκτών υπήρχαν στην εποχή της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. Ο έλεγχος των οικονομικών του Κράτους είχε ανατεθεί στους ύπατους ή κήνσορες ή Ταμίες, οι οποίοι εξέταζαν τους λογαριασμούς των επαρχιών και είχαν την επίβλεψη του δημόσιου θησαυρού. Κυρίως, οι Ρωμαίοι είχαν υιοθετήσει τις διάφορες πρακτικές τήρησης λογαριασμών των δημόσιων οικονομικών, του ελέγχου των διαχειριστών της δημόσιας περιουσίας και της απόδοσης ευθυνών που ακολουθούσαν οι Έλληνες. Στο Βυζάντιο, ο θεσμός των ελεγκτών ισχυροποιήθηκε λόγω της εκτενούς παρέμβασης του κράτους στην οικονομική ζωή. Οι ελεγκτές ήταν υπεύθυνοι για την εξακρίβωση της ακρίβειας των λογαριασμών του δημοσίου και τη σωστή διαχείριση του τεράστιου κρατικού πλούτου. Οι εξελίξεις της ελεγκτικής πρακτικής, στην περίοδο αυτή, δε θεωρούνται αξιοσημείωτες.

Τα πρώτα χρόνια του μεσαίωνα, στη Δυτική Ευρώπη, η Ελεγκτική παρέμεινε στάσιμη ή σε πολλές περιπτώσεις ατόνησε. Αργότερα, η εμπορική άνθηση που παρουσίασαν οι ιταλικές πόλεις έδωσε νέα ώθηση στο θεσμό του ελέγχου. Η εξάπλωση της δράσης πολλών εμπορικών επιχειρήσεων στις γνωστές τότε χώρες προκάλεσε την ανάθεση εμπορικών αποστολών σε τρίτους και δημιούργησε την ανάγκη ελέγχου του έργου των τρίτων. Έτσι, άρχισε να αναγνωρίζεται ο ρόλος που μπορεί να διαδραματίσει ο έλεγχος στον ιδιωτικό επιχειρηματικό τομέα.

Η σπουδαιότητα αυτού του ρόλου έγινε ιδιαίτερα σαφής όταν οι επιχειρήσεις εφάρμοσαν το διπλογραφικό λογιστικό σύστημα και αναζητούσαν τρόπους διαπίστωσης της ειλικρίνειας των λογαριασμών τους. Το διπλογραφικό σύστημα αποτελεί και σήμερα, σημαντικό μέσο υποβάθμισης του ελέγχου, καθώς η ορθολογική λειτουργία του επιτρέπει την επαλήθευση της ακρίβειας των πληροφοριών και τη διασταύρωση της αντικειμενικότητας του (Π. Σπηλιωτόπουλος, 2001).

Η Ελεγκτική και ο θεσμός των ελεγκτών, όπως τον γνωρίζουμε σήμερα, αναπτύχθηκαν στη Μ. Βρετανία, η οποία αναγνώρισε πολύ νωρίτερα από τα άλλα κράτη τη σπουδαιότητα του ελέγχου στην ανάπτυξη και στην αποτελεσματική διαχείριση των επιχειρήσεων βιομηχανίας και διεθνούς εμπορίου. Ο εταιρικός νόμος του 1864 αναγνωρίζει την ανάγκη ενίσχυσης της αξιοπιστίας των πληροφοριών που περιέχουν οι λογαριασμοί και ορίζει τις βασικές αρχές ενός οργανωμένου και κοινωνικά σεβαστού ελεγκτικού επαγγέλματος. Επίσης, στο Υπουργείο Οικονομικών της Αγγλίας είχε καθιερωθεί το πρώτο κατάστιχο να φυλάσσεται από τον θησαυροφύλακα, ένα δεύτερο από τον Γραμματέα της Καγκελαρίας και ένα τρίτο από τον αντιπρόσωπο του Βασιλιά. Η πρώτη εμφάνιση του όρου «Auditor» (ελεγκτής) έγινε την εποχή του Εδουάρδου του Α΄, όπου οι καταχραστές, κατά την μαρτυρία των ελεγκτών, οδηγούντο στη φυλακή.

Στη Γαλλία ιδρύθηκε, στα τέλη του 17ου αιώνα το Ελεγκτικό Συνέδριο του Παρισιού για τον έλεγχο των Εθνικών Λογαριασμών. Η πρώτη Ένωση Επαγγελματιών Ελεγκτών ιδρύθηκε το 1851 στη Βενετία με τίτλο «Collegio dei Raxonati», η οποία ήταν κρατικός θεσμός με μεγάλη επιρροή. Στην Αγγλία, στις αρχές του 19ου αιώνα, εισάγεται ο θεσμός των Ορκωτών Λογιστών (Chartered Accountants), ο οποίος, παράλληλα υποστηρίζεται από την Αγγλική νομοθεσία. Παράλληλα, ιδρύονται οι κατωτέρω επαγγελματικές ενώσεις των Ορκωτών Λογιστών :

- ∅ «*Society of Accountants in Edinburgh*» (1854), το οποίο μετονομάστηκε σε «*Institute of Chartered Accountants in Scotland*».
- ∅ «*Institute of Chartered Accountants in England and Wales*» (1880)
- ∅ «*Society of Incorporated Accountants and Auditorς*» (1885) το οποίο συγχωνεύτηκε το 1957 με τις λοιπές ενώσεις.
- ∅ «*Institute of Chartered Accountants in Ireland*».

Σταθμό στην εξελικτική πρόοδο της τεχνικής του ελέγχου αποτέλεσε η αποκάλυψη, το έτος 1937 στις ΗΠΑ, της πρωτοφανούς υποθέσεως MC KESSON και ROBBINS, από την οποία τα Ινστιτούτα Ελεγκτών των ΗΠΑ διαπίστωσαν την επιτακτική ανάγκη της καθιερώσεως δύο νέων βασικών ελεγκτικών διαδικασιών: α) της επαληθεύσεως των ενσώματων περιουσιακών στοιχείων δια πραγματικών καταμετρήσεων και β) της επιβεβαιώσεως των

απαιτήσεων και υποχρεώσεων απευθείας προς τον ελεγκτή αλληλογραφίας. Οι βασικές αυτές ελεγκτικές διαδικασίες υιοθετήθηκαν στη συνέχεια από τη Μεγάλη Βρετανία και σταδιακά από όλες τις προηγμένες χώρες (Π. Σπηλιωτόπουλος, 2001).

Συγχρόνως, η εκβιομηχάνιση της παγκόσμιας οικονομίας, που είχε αρχίσει την ίδια περίοδο (πρώτες δεκαετίες του 1900), δημιούργησε σταδιακά τις μεγάλες οικονομικές μονάδες, οι διοικητικοδιαχειριστικές ανάγκες των οποίων επέβαλαν την εισαγωγή, σε αυτές, του εσωτερικού ελέγχου και της συστηματικής λογιστικής οργανώσεως, η βαθμιαία καθιέρωση και συστηματοποίηση των οποίων διαφοροποίησε τις αντιλήψεις για τις ελεγκτικές διαδικασίες και την έκταση του εξωτερικού ελέγχου. Εξάλλου, η αλματώδης τεχνολογική εξέλιξη στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και η καθολική χρησιμοποίησή τους στη λογιστική οργάνωση, επέβαλε την υιοθέτηση ειδικών διαδικασιών ελέγχου.

Στην Ελλάδα μέχρι το έτος 1955, δεν γινόταν, κατά γενική ομολογία, κανένας ουσιαστικός έλεγχος επί των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων. Για την αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού, που γινόταν εντονότερο λόγω της αναπτύξεως των Ελληνικών επιχειρήσεων, ιδρύθηκε την 19.11.1956 με το Ν.Δ. 3320/1955, το Σώμα Ορκωτών Λογιστών (ΣΟΛ), του οποίου την οργανωτική δομή και τεχνική υποστήριξη είχαν αρχικά, επιμεληθεί Άγγλοι Ορκωτοί Λογιστές.

Τα βασικά όργανα του ΣΟΛ ήταν το Εποπτικό Συμβούλιο και η Διοικούσα Επιτροπή. Το Εποπτικό Συμβούλιο, που απαρτιζόταν από πέντε (5) μέλη, διοριζόταν από την πολιτεία με πρόεδρο Καθηγητή της Λογιστικής ή ανώτατο Δικαστικό Λειτουργό και μέλη τρεις (3) εκπροσώπους των Υπουργείων Ανάπτυξης, Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και τον εκάστοτε πρόεδρο της Διοικούσας Επιτροπής. Το Εποπτικό Συμβούλιο ήταν αρμόδιο:

Ø *Για την γενική εποπτεία του ελεγκτικού επαγγέλματος*

Ø *Για τη διαχείριση των οικονομικών του ΣΟΛ*

Ø *Για την πρόσληψη νέων μελών με γραπτές και προφορικές εξετάσεις, καθώς και για την μετέπειτα προαγωγή τους (οι προσλήψεις και οι προαγωγές των μελών δημοσιεύονταν στο ΦΕΚ)*

Ø *Για την άσκηση της πειθαρχικής εξουσίας*

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι το Εποπτικό Συμβούλιο δεν είχε από το Νόμο, καμία απολύτως ανάμειξη στο ελεγκτικό έργο των Ορκωτών Λογιστών. Η Διοικούσα Επιτροπή, που απαρτιζόταν από τέσσερα (4) μέλη και τον Πρόεδρο της εκλεγόταν, με ξεχωριστές ψηφοφορίες, από την Ολομέλεια των Ορκωτών Λογιστών. Ένα μέλος της Επιτροπής αυτής ήταν βοηθός Ορκωτός Λογιστής που εκλεγόταν από το Σύλλογο των Μελών του Σώματος. Ο Πρόεδρος της Διοικούσας Επιτροπής ήταν και μέλος του Εποπτικού

Συμβουλίου του ΣΟΛ. Κύριο έργο της Διοικούσας Επιτροπής ήταν η διοικητική μέριμνα του ΣΟΛ, καθώς και η τεχνική υποστήριξη του ελεγκτικού έργου. Η εκλογή των Ορκωτών Λογιστών, από τις ελεγχόμενες επιχειρήσεις, γινόταν από πίνακα έξι (6) Ορκωτών Λογιστών, που έστελνε το Εποπτικό Συμβούλιο στις επιχειρήσεις για το σκοπό αυτό (Π. Σπηλιωτόπουλος, 2001).

Ο Ορκωτός Λογιστής δεν είχε καμία ανάμειξη στο θέμα καθορισμού της αμοιβής του ελέγχου, η οποία καθοριζόταν από το Εποπτικό Συμβούλιο του ΣΟΛ, ανάλογα του χρόνου απασχολήσεως των Ελεγκτών και κατατίθετο υποχρεωτικά σε ειδικό λογαριασμό της Τραπέζης της Ελλάδος, από όπου αντλούνταν από το Εποπτικό Συμβούλιο τα απαραίτητα ποσά για την καταβολή της μηνιαίας μισθοδοσίας των μελών και την πληρωμή των λοιπών δαπανών (ενοίκια γραφείων κ.λπ.)

Με την οργανωτική αυτή δομή του ΣΟΛ εξασφαλιζόταν η απόλυτη ανεξαρτησία των Ορκωτών Λογιστών έναντι των ελεγχόμενων, η οποία αποτελεί θεμελιώδη αρχή που πρέπει να διέπει τον έλεγχο των επιχειρήσεων ώστε να μπορεί να αναγορεύεται ο θεσμός της κάθε Κοινωνίας. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι το Σώμα Ορκωτών Λογιστών συμμετείχε στην Διεθνή Επιτροπή Λογιστικών Προτύπων της IFAC και συνέβαλε ενεργά στη σύνταξη των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, τα οποία, με την επιμέλεια των Ορκωτών Λογιστών μεταφράστηκαν στην Ελληνική γλώσσα και διανεμήθηκαν δωρεάν σε όλες τις ελεγχόμενες επιχειρήσεις (Π. Σπηλιωτόπουλος, 2001).

Επίσης, θα πρέπει να επισημανθεί η ουσιαστική συμβολή των Μελών του Σώματος Ορκωτών Λογιστών στην κατάρτιση του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου και των Κλαδικών Λογιστικών Σχεδίων των Ασφαλιστικών επιχειρήσεων και των Τραπεζών, τα οποία αποτέλεσαν σημαντικό σταθμό στην εξέλιξη της Λογιστικής Επιστήμης στη χώρα μας και βασίστηκαν, σχεδόν στο σύνολό τους, στις σύγχρονες γενικά παραδεγμένες λογιστικές αρχές και τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα. Από τα συμπεράσματα που προκύπτουν από τη μακροχρόνια εξελικτική πορεία του ελεγκτικού επαγγέλματος, όπως περιγράφεται συνοπτικά στα προηγούμενα, διαμορφώνονται οι αρχές και οι κανόνες της Ελεγκτικής, που κατά καιρούς υιοθετούνται επισήμως από τα Ινστιτούτα Ελεγκτών και αποτελούν τα ελεγκτικά πρότυπα (standards).

1.3 Το Αντικείμενο του Ελέγχου.

Αντικείμενο του ελέγχου είναι, κατά κανόνα, η οικονομική διαχείριση ξένης περιουσίας. Ως ξένη περιουσία εννοούμε την περιουσία οποιουδήποτε νομικού προσώπου, αλλά και φυσικού προσώπου, έναντι των τρίτων που τη διαχειρίζονται (Π. Σπηλιωτόπουλος, 2001). Ειδικότερα :

Ø *Η περιουσία της ανώνυμης εταιρείας, (και γενικότερα οποιασδήποτε εταιρείας), είναι ξένη περιουσία έναντι όλων των οργάνων της που τη διαχειρίζονται (Δ.Σ., Διευθυντικά στελέχη και υπάλληλοί της).*

Ø *Η περιουσία οποιουδήποτε Οργανισμού ή Ιδρύματος και γενικά Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου (Νοσοκομείου, Κοινοφελούς Ιδρύματος,*

Ασφαλιστικού Ταμείου κ.λπ.), είναι ξένη περιουσία έναντι όλων των συλλογικών οργάνων του (Δ.Σ. ή άλλων οργάνων) και των υπαλλήλων του, που τη διαχειρίζονται.

Και στην ατομική επιχείρηση ακόμα, γίνεται διαχείριση ξένης περιουσίας. Όχι μόνο οι υπάλληλοι της ατομικής επιχειρήσεως διαχειρίζονται ξένη περιουσία, αλλά και ο ιδιοκτήτης επιχειρηματίας είναι διαχειριστής ξένης περιουσίας ως προς τις υποχρεώσεις της επιχειρήσεως του δηλαδή τα ξένα κεφάλαια της, τα οποία, κατά κανόνα, είναι πολύ μεγαλύτερα από τα δικά της κεφάλαια. Όπως είναι αυτονόητο, για να είναι εφικτός ο έλεγχος είναι απαραίτητο η οικονομική διαχείριση της ξένης περιουσίας να απεικονίζεται λογιστικώς, σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες της Λογιστικής. Συνεπώς, ο έλεγχος είναι στενά συνυφασμένος με ύπαρξη οικονομικής διαχείρισεως ξένης περιουσίας που να απεικονίζεται λογιστικώς. Η λογιστική καταγράφει και παρακολουθεί τις πράξεις της οικονομικής διαχείρισεως και η ελεγκτική τις ελέγχει (Κ. Δ. Φινοκαλιώτης, 1999).

Πιο συγκεκριμένα, το αντικείμενο του ελέγχου στα πλαίσια της χρηματοοικονομικής ελεγκτικής είναι κατά κύριο λόγο ο τρόπος και η αξιοπιστία της μέτρησης και παρουσίασης των χρηματοοικονομικών μεγεθών που συνιστούν την εικόνα μιας χρηματοοικονομικής μονάδας. Πιο απλά, θα μπορούσαμε να πούμε ότι επαληθεύεται ο απολογισμός (αναφορά) των υπευθύνων να δώσουν λογαριασμό στους έχοντες έννομο συμφέρον γι' αυτό.

Στα πλαίσια αυτά ελέγχεται, το λογιστικό σύστημα, βάσει του οποίου γίνεται η αρχική μέτρηση και αναφορά, καθώς επίσης και η οργάνωση της μονάδας, οι αρχές λειτουργίας της και η επάρκεια παραπλήσιων του λογιστικού συστήματος συστημάτων.

1.4 Το Υποκείμενο του Ελέγχου (ο Ελεγκτής)

Υποκείμενο του ελέγχου είναι ο ελεγκτής, δηλαδή το πρόσωπο που διενεργεί τον έλεγχο. Ο ελεγκτής είναι το απαραίτητο όργανο για την εξασφάλιση ορθολογικής οργανώσεως, καλής λειτουργίας και ομαλής οικονομικής διαχειρίσεως στη δημόσια και ιδιωτική οικονομία, γι' αυτό η εμφάνιση του θεσμού του ελέγχου και του λειτουργήματος του ελεγκτή συμπίπτουν με την εμφάνιση λογιστικής. Ο ελεγκτής, ανάλογα με την υπηρεσιακή ή όχι εξάρτησή του από την ελεγχόμενη οικονομική μονάδα και τον ειδικότερο σκοπό στον οποίο αποβλέπει το έργο του, διακρίνεται σε εσωτερικό και εξωτερικό ελεγκτή.

Ο εξωτερικός ελεγκτής δεν έχει καμία υπαλληλική σχέση ή άλλη εξάρτηση με την ελεγχόμενη οικονομική μονάδα, είναι δηλαδή τελείως ανεξάρτητος και αδέσμευτος έναντι της ελεγχόμενης οικονομικής μονάδας. Το γεγονός αυτό αποτελεί εχέγγυο για τους τρίτους ως προς τη διενέργεια αντικειμενικού και ανεπηρέαστου οικονομικού ελέγχου. Συνεπώς το έργο του εξωτερικού ελεγκτή και το πόρισμά του αποκτά ιδιαίτερο κύρος, φέρει τη σφραγίδα της αντικειμενικότητας και του ανεπηρέαστου και έχει ευρύτατη

χρησιμότητα. Ο τομέας δράσης του εξωτερικού ελεγκτή είναι ευρύτατος και πολυσχιδής, γεγονός από το οποίο προήλθε η ανάγκη οργανώσεως του εξωτερικού ελέγχου σε ανεξάρτητο λειτούργημα, το οποίο σε όλες τις οικονομικώς προηγμένες χώρες έχει προσλάβει θεσμικό χαρακτήρα.

Είναι ευνόητο ότι για να μπορεί ο εξωτερικός ελεγκτής να ανταποκρίνεται στις μεγάλες και ποικίλες απαιτήσεις του τόσο σπουδαίου και λεπτού έργου του, πρέπει να έχει και τα ανάλογα προσόντα. Τα απαιτούμενα προσόντα αναφέρονται αφενός στην προσωπικότητά του και αφετέρου στην επαγγελματική του συγκρότηση. Ως πρώτο και κύριο προσόν θεωρείται διεθνώς το ανεπίληπτο ήθος και η ακεραιότητα του χαρακτήρα, γιατί το επάγγελμα του εξωτερικού ελεγκτή (ορκωτού λογιστή) είναι επάγγελμα ήθους, όπως αυτό του δικαστή.

Στα απαιτούμενα περαιτέρω προσόντα περιλαμβάνονται: η άρτια επιστημονική κατάρτιση, η εξειδικευμένη πείρα, η ικανότητα ταχείας αντίληψης και βαθιάς και ασφαλούς κρίσης, η επινοητικότητα, η αυτοπεποίθηση, η αναγκαία λεπτότητα (και πολλές φορές η διπλωματικότητα) για την εκτέλεση του λεπτού έργου του ελέγχου της εργασίας των άλλων, η ευχέρεια έκφρασης στον προφορικό και γραπτό λόγο, η επιμέλεια και η εργατικότητα (Κ. Δ. Φινοκαλιώτης, 1999).

1.5 Βασικοί Σκοποί του Ελέγχου

Ως βασικοί σκοποί του ελέγχου, γενικά, μπορούν να αναφερθούν τα εξής (Κ. Δ. Φινοκαλιώτης, 1999):

Ø *Η πρόληψη ακουσίων ή εκουσίων σφαλμάτων, απατών και καταδολιεύσεων.*

Πρόκειται για το καλούμενο προληπτικό έλεγχο, ο οποίος διενεργείται προ ή κατά την εκτέλεση της διαχειριστικής πράξεως και της λογιστικής της απεικονίσεως. Ο έλεγχος αυτός διενεργείται, κατά κύριο λόγο, από εσωτερικό ελεγκτή.

Ø *Η αποκάλυψη και καταστολή ακούσιων ή εκουσίων σφαλμάτων, απατών και καταδολιεύσεων.*

Πρόκειται για τον καλούμενο κατασταλτικό έλεγχο, ο οποίος διενεργείται μετά την εκτέλεση της διαχειριστικής πράξεως και της λογιστικής της απεικονίσεως. Ο έλεγχος αυτός ασκείται κατά κύριο λόγο από εξωτερικό ελεγκτή.

Ø *Η πιστοποίηση, μετά από συστηματικό έλεγχο, περί της ακρίβειας και*

ειλικρίνειας των ετησίων οικονομικών καταστάσεων (ισολογισμού, αποτελεσμάτων χρήσεως, πίνακα διαθέσεως αποτελεσμάτων και προσαρτήματος). Το έργο αυτό ανήκει αποκλειστικά στον εξωτερικό ελεγκτή.

Τονίζεται ότι η βασική επιδίωξη του εξωτερικού ελέγχου, ο τελικός σκοπός του, είναι να πληροφορήσει τους ενδιαφερόμενους (μετόχους, τρίτους,

προσωπικό, Κράτος) αν οι οικονομικές καταστάσεις μιας οικονομικής μονάδας, σαν σύνολο, παρουσιάζουν την αληθινή εικόνα της περιουσιακής της κατάστασης και των οικονομικών της αποτελεσμάτων. Βέβαια, για να φθάσει ο έλεγχος στον τελικό αυτό σκοπό του, έχει ερευνήσει, με την εφαρμογή σχετικών ελεγκτικών διαδικασιών, εκτός από τα άλλα, και αν τυχόν υπάρχουν ουσιώδη λάθη, κλοπές ή καταδολιεύσεις, γιατί μέσα από τους βασικούς σκοπούς του ελέγχου είναι και ο εντοπισμός αυτών, ουσιώδους, όμως, σημασίας.

Αν και στους άμεσους στόχους του ελέγχου δεν περιλαμβάνεται η ανεύρεση μικροκλοπών και εσκεμμένων ή μη σφαλμάτων επουσιώδους σημασίας, ωστόσο και ο κίνδυνος αυτός καλύπτεται από την επισήμανση των ανεπαρκειών και κενών του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και γενικά από το ότι η ύπαρξη και μόνο του ελέγχου, αποτελεί σημαντικό αποτρεπτικό παράγοντα διαπράξεως λογιστικών και διαχειριστικών λαθών και ανωμαλιών, γι' αυτό, εξάλλου, και το κόστος του ελέγχου χαρακτηρίζεται ως <<ασφάλιστρο>> κατά των κινδύνων αυτών.

1.6 Διακρίσεις στην Ελεγκτική

Η ελεγκτική ως λειτουργία στην ευρύτερη διοίκηση (ιδιωτική και κρατική) μιας κοινωνίας διακρίνεται βασικά σε (Κ. Δ. Φινοκαλιώτης, 1999):

Εξωτερική, Ανεξάρτητη Ελεγκτική

Ο εξωτερικός ανεξάρτητος έλεγχος είναι αυτός που διενεργείται, όπως έχει ήδη αναφερθεί, από επαγγελματίες και ειδικά εκπαιδευμένους για αυτό λογιστές/ελεγκτές, οι οποίοι αναφέρονται ως ορκωτοί ελεγκτές, ή ορκωτοί λογιστές (Κ. Δ. Φινοκαλιώτης, 1999).

Ο εξωτερικός έλεγχος διενεργείται επί του λογιστικού, κυρίως συστήματος μίας μονάδας αλλά και επί των άλλων επί μέρους οργανωτικών συστημάτων, τα οποία μπορούν εμμέσως να επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα του λογιστικού συστήματος, με τη χρήση ελεγκτικών προτύπων αλλά και άλλων μεθόδων που θα κρίνει κατά περίπτωση αναγκαίες ο ελεγκτής. Τα διακριτικά χαρακτηριστικά του ανεξάρτητου εξωτερικού ελέγχου είναι ότι έχει κύριο σκοπό να στηρίξει την εκ μέρους του ελεγκτή διαμόρφωση γνώμης αναφορικά με την ορθή ή μη παρουσίαση των χρηματοοικονομικών μεγεθών της ελεγχόμενης μονάδας στις ελεγχόμενες από αυτόν χρηματοοικονομικές καταστάσεις, και, δεύτερον, ότι ο ανεξάρτητος, εξωτερικός ελεγκτής ουσιαστικά φέρει ευθύνη προς τους εκτός της ελεγχόμενης μονάδας ενδιαφερόμενους για την χρηματοοικονομική κατάσταση και αποτελεσματικότητά της, συμπεριλαμβανομένων και των μετόχων, βεβαίως, σε αυτούς τους εκτός του λειτουργικού και επιχειρησιακού περιβάλλοντος την μονάδας τρίτους.

Οι μέτοχοι, παρ' όλη την ιδιότητα τους ως ιδιοκτήτες της ελεγχόμενης μονάδας, δεν μπορούν, στις σημερινές επιχειρήσεις κολοσσούς, να έχουν

πλεονεκτικότερη των άλλων άποψη και θέση, πλην σε ορισμένες οικογενειακές επιχειρήσεις, ίσως, όπου όμως και εκεί, η μεσολάβηση επαγγελματιών managers μπορεί να αποδυναμώσει το σχετικό πλεονέκτημα της κλειστής ιδιοκτησίας. Η χρήση εσωτερικών ελεγκτών στην τελευταία περίπτωση δεν καθιστά τελικά πλεονασματική τη χρησιμοποίηση εξωτερικών ελεγκτών, για πολλούς λόγους όπως αναφέρεται και παρακάτω (Κ. Δ. Φινοκαλιώτης, 1999).

Εσωτερική Ελεγκτική.

Επιγραμματικά, ο εσωτερικός έλεγχος μπορεί να ορισθεί ως μια ξεχωριστή και ανεξάρτητη, υποτίθεται, μεν, αλλά εσωτερική της μονάδας, δε, λειτουργία, η οποία είναι επιφορτισμένη με το συνεχή έλεγχο και αξιολόγηση όλων των συστημάτων οργάνωσης και λειτουργίας της μονάδας, η οποία εντάσσεται στο ευρύτερο MIS (διοικητικό πληροφοριακό σύστημα) της μονάδας.

Κρατική Ελεγκτική.

Σε αυτήν περιλαμβάνονται όλοι οι έλεγχοι που εξασκούν και διενεργούν διάφοροι κρατικοί και ημικρατικοί φορείς. Οι σημαντικότεροι έλεγχοι αυτού του είδους είναι ο φορολογικός έλεγχος που διενεργείται από την εφορία και αφορά στην αναζήτηση ή επαλήθευση του φορολογητέου εισοδήματος των υποκείμενων σε φορολογία φυσικών και νομικών προσώπων, ο έλεγχος από την Τράπεζα της Ελλάδος που αφορά σε νομισματικά και πιστωτικά θέματα και ο

έλεγχος από το Ελεγκτικό Συνέδριο του κράτους που αφορά στους λογαριασμούς στο δημόσιο τομέα, στον ειδικό λογαριασμό εγγυήσεων γεωργικών προϊόντων και στις δαπάνες που πραγματοποιούνται με ενίσχυση από πόρους της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, καθώς και τους δήμους και τις κοινότητες.

Η Κρατική ελεγκτική είναι συνήθως αρκετά πιο συνοπτική από την εξωτερική και διαφέρει από αυτή στο ότι δεν ακολουθεί γενικώς παραδεκτά λογιστικά και ελεγκτικά πρότυπα. Και οι δύο μορφές ελέγχου, όμως, αναζητούν τεκμήρια και προβαίνουν σε επαληθεύσεις μεγεθών ή διαδικασιών.

1.7 Είδη Ελέγχων

Η κατηγοριοποίηση των ελέγχων μπορεί να γίνει με βάση το στοιχείο στο οποίο επιλέγει να δώσει βάση ο κάθε έλεγχος. Έτσι έχουμε (Κ. Δ. Φινοκαλιώτης, 1999):

Χρηματοοικονομικός έλεγχος. Ο χρηματοοικονομικός έλεγχος είναι ο γνωστός έλεγχος για την διαπίστωση της ορθής παρουσίασης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις των οικονομικών μεγεθών που αφορούν στη θέση και στα αποτελέσματα της δράσεως των οικονομικών μονάδων. Ο χρηματοοικονομικός έλεγχος ελέγχει βασικά την αξιοπιστία και την αποτελεσματικότητα του λογιστικού συστήματος της ελεγχόμενης μονάδας στη μέτρηση και παρουσίαση των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των αποτελεσμάτων της.

Λειτουργικός έλεγχος. Κατά τον λειτουργικό έλεγχο επιδιώκεται να αξιολογηθεί κατά πόσο μια λειτουργία, συνολική ή αποσπασματική και όχι απαραίτητα χρηματοοικονομικής φύσεως, εκτελείται σύμφωνα με κάποια δεοντολογικά ή επιστημονικά κριτήρια και αρχές του συγκεκριμένου κλάδου, αλλά και σύμφωνα με τις γενικότερες επιχειρησιακές και διοικητικές αρχές (κανονισμούς, εγχειρίδια διαδικασιών, κ.λπ.)

Έλεγχος αποδοτικότητας. Ο έλεγχος αποδοτικότητας απασχολεί, κυρίως, τους εσωτερικούς ελεγκτές και ενδιαφέρεται για το αν μια διαδικασία ή λειτουργία σε έναν οργανισμό φέρνει τα αποτελέσματα για τα οποία έχει εγκαθιδρυθεί ή συμβάλλει θετικά στη λειτουργία του συνολικού συστήματος στο οποίο είναι και αυτή ενταγμένη.

Έλεγχος συμμόρφωσης. Ο έλεγχος συμμόρφωσης σκοπό έχει τη διαπίστωση της συμμόρφωσης με κάποιους προσυμφωνημένους όρους ή προδιαγεγραμμένες διαδικασίες των εμπλεκόμενων μερών (π.χ. συμμόρφωση προς τους όρους δανειακών συμβολαίων, συμβολαίων συνεργασίας ή χρήση δικαιωμάτων ευρεσιτεχνιών, επιχορηγήσεων, προδιαγραφών έργων κ.λπ.).

Ειδικοί έλεγχοι. Ειδικός έλεγχος μπορεί αν είναι κάθε έλεγχος ο οποίος δεν εμπίπτει σε μία από τις παραπάνω συγκεκριμένες κατηγορίες, αρκεί να έχει την ικανότητα (εξειδίκευση) ο ελεγκτής να τον διεκπεραιώσει. Σε αυτήν την κατηγορία ανήκει και ο δικαστικός έλεγχος του άρθρου 634 του Κώδικα

Πολιτικής Οικονομίας, τον οποίον έχουν δικαίωμα να ζητήσουν ομάδες που έχουν έννομο συμφέρον σε ανώνυμες εταιρείες και διενεργείται από τον ορκωτό ελεγκτή.

1.8 Τα Είδη των Ελέγχων από την Τεχνική Πλευρά

Οι έλεγχοι διακρίνονται με βάση διάφορα κριτήρια:

Ανάλογα με την έκταση τους, σε γενικούς (ολικούς) και ειδικούς (μερικούς). Γενικοί ή ολικοί είναι εκείνοι οι έλεγχοι που αφορούν όλη τη διαχείριση της επιχείρησης μέσα σε μία περίοδο, ενώ ειδικοί ή μερικοί είναι εκείνοι που αφορούν ένα κομμάτι της διαχείρισης όπως π.χ. το κύκλωμα πωλήσεων (Π. Σπηλιωτόπουλος, 2001).

Ανάλογα με το σκοπό, σε προληπτικούς ή κατασταλτικούς. Ο προληπτικός έλεγχος γίνεται κατά την άσκηση της διαχείρισης για την πρόληψη λαθών ή απατών ενώ ο κατασταλτικός έλεγχος μετά το πέρας της άσκησης της διαχείρισης για την αποκάλυψη σφαλμάτων ή ατασθαλιών.

Ανάλογα με τη διάρκεια τους, σε μόνιμους ή διαρκείς, τακτικούς ή περιόδους και έκτακτους ή περιστασιακούς. Μόνιμος ή διαρκής έλεγχος υπάρχει όταν η επιχείρηση ελέγχεται σε συνεχή βάση. Στους μόνιμους ή διαρκείς ελέγχους ανήκει κυρίως ο εσωτερικός έλεγχος. Περιοδικοί ή τακτικοί έλεγχοι είναι εκείνοι που γίνονται στη διαχείριση της περιουσίας της

επιχείρησης με την ίδια συχνότητα. Έκτακτοι έλεγχοι (περιστασιακοί) είναι εκείνοι που διενεργούνται σε έκτακτες περιστάσεις.

Ανάλογα με το αν ελέγχονται οι συναλλαγές μιας περιόδου ή συγκεκριμένοι λογαριασμοί, σε οριζόντιους ή κάθετους. Ανάλογα με τον βαθμό ελέγχου του ελεγκτικού αντικειμένου, σε ολικούς (100% ελέγχους) και σε δειγματοληπτικούς.

1.9 Χρησιμότητα του Εξωτερικού Ελέγχου

Το κόστος του ελέγχου είναι συνήθως αρκετά υψηλό για την ελεγχόμενη επιχείρηση. Εκτός από τις αμοιβές των ελεγκτών, η επιχείρηση επιβαρύνεται με το κόστος των υπηρεσιών που προσφέρει το προσωπικό της στον ελεγκτή. Το υψηλό όμως αυτό κόστος δικαιολογείται διότι η ελεγχόμενη επιχείρηση ωφελείται πολλαπλώς από τον εξωτερικό έλεγχο (Π. Σπηλιωτόπουλος, 2001).

- Ø Εξασφαλίζεται η συνεχής βελτίωση του λογιστικού της συστήματος.*
- Ø Βελτιώνεται η αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου της, καθώς αξιολογείται από ανεξάρτητο ελεγκτή,*
- Ø Αποκτούν νομιμότητα οι λογιστικές καταστάσεις της,*
- Ø Αυξάνεται η εγκυρότητα και η πληρότητα των δημοσιευμένων λογιστικών καταστάσεων όταν συνοδεύονται από το πιστοποιητικό ελέγχου,*
- Ø Διευκολύνεται η εκ μέρους της άντληση κεφαλαίων αφού ο σωστά πληροφορημένος επενδυτής αντιμετωπίζει μικρότερο κίνδυνο,*

- Ø Διευκολύνεται η διενέργεια του φορολογικού ελέγχου των βιβλίων της επειδή ο εφοριακός-ελεγκτής περιορίζει την έκταση και το χρόνο του ελέγχου του, όταν γνωρίζει ότι έχει προηγηθεί ο εξωτερικός έλεγχος,
- Ø Ενισχύεται ή αποδυναμώνεται η θέση των οικονομικών στελεχών της έναντι των μετόχων ανάλογα με τα πορίσματα του ελέγχου.

Εκτός των ανωτέρω, οι ελληνικές επιχειρήσεις απολαμβάνουν ορισμένα πρόσθετα πλεονεκτήματα, τα οποία προβλέπει το άρθρο 14 του Π.Δ. 226 του 1992 και είναι τα εξής (Π. Σπηλιωτόπουλος, 2001):

- Ø «Για τις επιχειρήσεις οι οποίες υποχρεωτικώς ή προαιρετικώς χρησιμοποιούν Ορκωτό Ελεγκτή, το μετά τον έλεγχο δυνάμενο να εκδοθεί ειδικό πιστοποιητικό που αναφέρεται στο ποσό των καταβληθέντων μισθών και ημερομισθίων και στις αποδοχές εν γένει του απασχοληθέντος προσωπικού, απαλλάσσει τις επιχειρήσεις οιοδήποτε επανελέγχου επί του σημείου τούτου εκ μέρους ασφαλιστικού οργανισμού.»
- Ø «Ο Προϊστάμενος της αρμόδιας Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών, προκειμένου να καθορίσει την φορολογική υποχρέωση των ανώνυμων εταιρειών, μπορεί να περιοριστεί και να λάβει υπ' όψη του αποκλειστικώς το παρά του Ορκωτού Ελεγκτή εκδιδόμενο ειδικό πιστοποιητικό ελέγχου περί του φορολογητέου εισοδήματος της επιχείρησης, εφόσον στο εν λόγω πιστοποιητικό γίνεται ρητή μνεία ότι εκδίδεται για φορολογικούς σκοπούς και

ότι κατά τον έλεγχο των οικονομικών αποτελεσμάτων ελήφθησαν υπ' όψη οι διατάξεις των νόμων περί φορολογίας εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, καθώς και οποιαδήποτε άλλη σχετική διάταξη νόμου. Στην περίπτωση αυτή, ο Ορκωτός ελεγκτής οφείλει να παράσχει στον Προϊστάμενο της αρμόδιας Δ.Ο.Υ. κάθε πληροφορία ή εξήγηση την οποία ο τελευταίος ήθελε ζητήσει σε σχέση με τον τρόπο τήρησης των βιβλίων και στοιχείων, τις εγγραφές που έγιναν σε αυτά και γενικώς κάθε αναγκαίο στοιχείο ή διευκρίνιση, για τον προσδιορισμό της φορολογικής ύλης.»

Πρέπει να επισημανθεί ότι ακόμα και ο πιο εκτενής και σχολαστικός έλεγχος δεν μπορεί να οδηγήσει στην εκ μέρους του ελεγκτή εγγύηση της αξιοπιστίας των λογιστικών καταστάσεων. Αυτό οφείλεται στο ότι (Ν. Γ. Πρωτοψάλτης, 2001):

- ∅ Ο ελεγκτής εφαρμόζει, αναγκαστικά, δειγματοληπτικούς ελέγχους, καθώς ο έλεγχος όλων των συναλλαγών είναι ασύμφορος ή αδύνατος.*
- ∅ Ο ελεγκτής βασίζεται σε εκτιμήσεις και προβλέψεις των στελεχών της ελεγχόμενης εταιρείας, οι οποίες εκ των πραγμάτων δεν μπορεί να είναι αντικειμενικές.*
- ∅ Παράγοντες όπως η κούραση και η απροσεξία του ελεγκτή οδηγούν στην εξαγωγή λανθασμένων συμπερασμάτων.*

∅ Ο ελεγκτής αποφαινεται για την αξιοπιστία του συνόλου ή ομάδων των λογαριασμών και όχι για κάθε ένα λογαριασμό ξεχωριστά.

1.10 Οι Ωφελούμενοι από τον Έλεγχο.

Αν και ο λογικά άμεσα ενδιαφερόμενος για τη διεξαγωγή του ελέγχου είναι ο πλέον άμεσα οικονομικά συνδεδεμένος με την ελεγχόμενη ομάδα (δηλαδή οι μέτοχοί της), υπάρχουν διάφορες κοινωνικές ομάδες που ωφελούνται από τον έλεγχο, εξάλλου τα κεφάλαια της σύγχρονης ανώνυμης εταιρείας αντλούνται από το κοινωνικό σύνολο. Ειδικότερα οι ομάδες του κοινωνικού συνόλου που ενδιαφέρονται για τη διενέργεια ουσιαστικού ελέγχου είναι οι εξής (Ν. Γ. Πρωτοψάλτης, 2001):

∅ μέτοχοι (τωρινοί και μελλοντικοί) και διάφοροι επενδυτές,

∅ πιστωτικά ιδρύματα,

∅ προμηθευτές/πιστωτές,

∅ πελάτες,

∅ προσωπικό,

∅ ανταγωνιστές,

∅ κρατικές αρχές και οργανισμοί,

∅ εργατικά συνδικάτα.

- Ø επαγγελματικές οργανώσεις,
- Ø το κοινό,
- Ø χρηματοοικονομικοί αναλυτές και σύμβουλοι,
- Ø ακαδημαϊκοί και ερευνητές.

Ο νόμος υποχρεώνει τους ελεγκτές να υποβάλλουν την έκθεση με το πόρισμα του ελέγχου τους μόνο στην τακτική Γενική Συνέλευση των μετόχων οπού και λογοδοτεί το Διοικητικό Συμβούλιο για τη διαχείριση των εταιρικών υποθέσεων. Όλοι οι υπόλοιποι ενδιαφερόμενοι έχουν ανάγκη σωστής και πλήρους ενημέρωσης η οποία πραγματοποιείται με τη δημοσιότητα των οικονομικών καταστάσεων και του πιστοποιητικού ελέγχου, που επιβάλλει ο νόμος (Ν. Γ. Πρωτοψάλτης, 2001).

2. Η Έννοια του Εσωτερικού Ελέγχου στις Επιχειρήσεις

2.1 Αναγκαιότητα Εσωτερικού Ελέγχου

Η ποικιλία των εξειδικευμένων και πολυάριθμων λειτουργικών τομέων μιας σύγχρονης επιχείρησης, αλλά και ο μεγάλος αριθμός των εργαζομένων σε αυτή, δεν αφήνουν περιθώρια προσωπικής άμεσης επίβλεψης των διοικούντων και διευθυνόντων την επιχείρηση. Ένα μέρος και ίσως το σύνολο των λειτουργιών και δραστηριοτήτων επαφίεται στην ευσυνειδησία και στην επιμέλεια του προσωπικού (Δ. Φάκος, 2004).

Όσο λοιπόν απομακρυνόμαστε από την άμεση προσωπική επίβλεψη τόσο πρέπει να αναπτύσσονται μέτρα που θα την αναπληρώσουν ώστε να εξασφαλίζεται η καλή λειτουργία της επιχειρήσεως, αλλά και η περιουσία αυτής. Τα μέτρα αυτά, είναι πολλά και ποικίλα ανάλογα με το μέγεθος και τη συγκρότηση της επιχειρήσεως, εντάσσονται στο όλο πλέγμα της οργανώσεως αυτής και χαρακτηρίζονται ως «σύστημα εσωτερικού ελέγχου» (internal control) ή απλά ως εσωτερικός έλεγχος. Θα πρέπει να σημειώσουμε εδώ ότι και η υλοποίηση των αποφάσεων της διοικήσεως καλύπτεται από τα προαναφερόμενα μέτρα, δεδομένου ότι, όπως προαναφέρθηκε, άμεση προσωπική επίβλεψη δεν είναι δυνατό να υπάρξει.

Από τη σύντομη αυτή ανάλυση γίνεται αντιληπτή η αναγκαιότητα του εσωτερικού ελέγχου. Ο έλεγχος, κατά τον Taylor , είναι μια από τις θεμελιώδεις

λειτουργίες της διοικήσεως (Προγραμματισμός, οργάνωση, συντονισμός μέσων, καθοδήγηση και έλεγχος).

2.2 Έννοια – Ορισμός Εσωτερικού Ελέγχου

Ο εσωτερικός έλεγχος σύμφωνα με τον ορισμό του Διεθνούς Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών αποτελεί μία ανεξάρτητη, αντικειμενική, διασφαλιστική και συμβουλευτική δραστηριότητα σχεδιασμένη να παρέχει προσθετική αξία και να βελτιώνει τις επιχειρησιακές λειτουργίες ενός οργανισμού. Σκοπός του είναι να βοηθά τον οργανισμό και να πραγματοποιεί τους αντικειμενικούς του στόχους, με την εφαρμογή μιας συστηματικής και πειθαρχημένης προσέγγισης για την αξιολόγηση και βελτίωση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών, της διαχείρισης επιχειρηματικού κινδύνου, των συστημάτων ελέγχου και της εταιρικής διακυβέρνησης (Δ. Φάκος, 2004).

Ο εσωτερικός έλεγχος, ως έννοια που αναφέρεται στη λειτουργία του ελέγχου μέσα στην επιχείρηση, επιτυγχάνεται με την εφαρμογή σειράς μέτρων και διαδικασιών που διατρέχουν όλη την οργάνωσή της. Η εποπτεία και η διοίκηση της λειτουργίας αυτής στις μεγαλύτερες επιχειρήσεις γίνεται από ειδική υπηρεσία ή τμήμα, που στο οργανόγραμμα της επιχείρησης απευθύνεται και λογοδοτεί απευθείας στη διοίκησή της. Το σύνολο των μέτρων και των διαδικασιών καθώς επίσης και της οργάνωσης (ανθρώπων και μέσων) μέσω των οποίων επιτελείται η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου σε μια επιχείρηση

αποτελούν το λεγόμενο σύστημα εσωτερικού ελέγχου της επιχείρησης. Με τον όρο «σύστημα εσωτερικού ελέγχου» εννοούμε:

- Ø *Κατάλληλη οργάνωση των οικονομικών, λογιστικών και λοιπών υπηρεσιών της εταιρείας.*
- Ø *Κατάλληλη κατανομή αρμοδιοτήτων και ευθυνών του προσωπικού.*
- Ø *Την εφαρμογή κανόνων και διαδικασιών, μέτρων και ελέγχων ώστε:*
- Ø *Να περιορίζονται οι κίνδυνοι λαθών και άλλων ανωμαλιών κατά την εκτέλεση των συναλλαγών.*
- Ø *Να αποκτούν μεγαλύτερη ακρίβεια και αξιοπιστία τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης.*
- Ø *Να φυλάσσονται αποτελεσματικά τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης (π.χ. αποθέματα, χρεόγραφα).*

2.3 Ο Εσωτερικός Ελεγκτής

Σε μικρές επιχειρήσεις ο σχεδιασμός, η θέσπιση και η επίβλεψη της εφαρμογής των μέτρων εσωτερικού ελέγχου γίνεται από ορισμένα μέλη της διοίκησης. Αντιθέτως στις μεγάλες επιχειρήσεις η διοίκηση αναθέτει το ίδιο έργο σε ειδικά εξουσιοδοτημένο στέλεχος, των εσωτερικό ελεγκτή, ή στην υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου, την οποία αποτελούν ο εσωτερικός ελεγκτής και το βοηθητικό προσωπικό.

Ο εσωτερικός ελεγκτής είναι υπάλληλος της επιχείρησης και δεν διαθέτει επομένως την επαγγελματική ανεξαρτησία και την ανεπηρέαστη σκέψη που έχει ο εξωτερικός ελεγκτής. Κατέχει, όμως, ιεραρχικά, υψηλή θέση, είναι ανεξάρτητος από το προσωπικό που ελέγχει και είναι πρόσωπο έμπιστο και ικανό με πλήρη επαγγελματική κατάρτιση. Η θέση του εσωτερικού ελεγκτή στην οργανωτική ιεραρχία διαφέρει ανάλογα με τη σπουδαιότητα που αποδίδει στο έργο του η διοίκηση της επιχείρησης. Συνήθως ο εσωτερικός ελεγκτής υπάγεται στην οικονομική διεύθυνση και αναφέρεται απευθείας στον οικονομικό διευθυντή.

Στη χώρα μας οι εσωτερικοί ελεγκτές προέρχονται από τα πιο ικανά και έμπιστα επιχειρηματικά στελέχη. Έχουν αξιόλογες σπουδές στους τομείς της διοίκησης των επιχειρήσεων, της λογιστικής, της πληροφορικής και του δικαίου και διαθέτουν μακρόχρονη επαγγελματική πείρα. Τα καθήκοντα και οι υποχρεώσεις του εσωτερικού ελεγκτή ποικίλουν ανάλογα με το αντικείμενο και την κλίμακα των εργασιών της επιχείρησης, την οργανωτική δομή και τους σκοπούς του εσωτερικού ελέγχου. Γενικά ο εσωτερικός ελεγκτής οφείλει να (Δ. Φάκος, 2004):

- Ø Προγραμματίζει την εργασία του κατά τρόπο που να διευκολύνει τον κυκλικό έλεγχο των διαφόρων τομέων ή τμημάτων της επιχείρησης.
- Ø Ελέγχει την αποτελεσματικότητα του συστήματος του εσωτερικού ελέγχου σε τακτά χρονικά διαστήματα.

- Ø Προτείνει στα ανώτερα ιεραρχικά στελέχη τη λήψη διορθωτικών μέτρων για τη βελτίωση της αποδοτικότητας του εσωτερικού ελέγχου.
- Ø Πιο συγκεκριμένα ο εσωτερικός ελεγκτής οφείλει να εξακριβώσει εάν:
 - Ø Το προσωπικό της επιχείρησης ακολουθεί τα μέτρα και τις διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου που έχει θεσπίσει η διοίκηση.
 - Ø Τα οφέλη από την εφαρμογή των μέτρων και των μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου υπερβαίνουν το συνολικό κόστος εφαρμογής τους.
 - Ø Οι αδυναμίες και οι ελλείψεις που παρουσιάζει ο εσωτερικός έλεγχος θεωρούνται σημαντικές.
 - Ø Το λογιστικό σύστημα λειτουργεί ορθολογικά και οι παρεχόμενες πληροφορίες είναι αξιόπιστες.

2.4 Κώδικας Δεοντολογίας Εσωτερικού Ελέγχου

Χωρίς να παραγνωρίζεται ή να υποτιμάται η σπουδαιότητα του έργου του εσωτερικού ελεγκτή, πρέπει παράλληλα να τονιστούν και τα σοβαρά μειονεκτήματα τα οποία πηγάζουν από το γεγονός της εξαρτημένης σχέσης εργασίας που έχει με την ελεγχόμενη οικονομική μονάδα. Όπως είναι ευνόητο, ο εσωτερικός έλεγχος από τον ελεγκτή (Π. Σπηλιωτόπουλος, 2001):

- Ø *Ασκείται σύμφωνα με τους κανόνες και τους όρους τους οποίους έχει θεσπίσει η διοίκηση της οικονομικής μονάδας και όχι πάντοτε σύμφωνα με τους κανόνες της ελεγκτικής,*
- Ø *Δεν περιλαμβάνει τις πράξεις των διοικούντων, συνήθως ιεραρχικά ανώτερων, ή ακόμη και εάν τις περιλαμβάνει τότε συνήθως είναι επιφανειακός και τελείως τυπικός,*
- Ø *Δεν είναι πάντα αμερόληπτος και αντικειμενικός λόγω του συναδελφικού δεσμού με τους ελεγχόμενους υπαλλήλους της εταιρείας,*
- Ø *Καταλήγει να είναι εργασία ρουτίνας, λόγω της συνεχούς επανάληψης στο αντικείμενο και στον τρόπο, με συνέπεια να εξασθενεί βαθμιαία η επαγρύπνηση και η διερευνητικότητα.*
- Ø *Προς αποφυγή όσο είναι δυνατό των παραπάνω αδυναμιών του εσωτερικού ελεγκτή έχει θεσπιστεί ο Κώδικας Δεοντολογίας επαγγέλματος με στόχο να προάγει την ηθική κουλτούρα στο επάγγελμα του εσωτερικού ελέγχου. Οι εσωτερικοί ελεγκτές, λοιπόν, αναμένεται ότι θα εφαρμόσουν και θα υπερασπιστούν τις ακόλουθες αρχές:*
- Ø *Ακεραιότητα. Η ακεραιότητα των εσωτερικών ελεγκτών εδραιώνει την εμπιστοσύνη και παρέχει έτσι τη βάση εμπιστοσύνης της κρίσης τους.*
- Ø *Αντικειμενικότητα. Οι εσωτερικοί ελεγκτές επιδεικνύουν το υψηλότερο επίπεδο επαγγελματικής αντικειμενικότητας κατά τη συγκέντρωση, αξιολόγηση, και*

κοινοποίηση των πληροφοριών για τη δραστηριότητα ή τη διαδικασία που εξετάζεται. Οι εσωτερικοί ελεγκτές προβαίνουν σε μία ισορροπημένη εκτίμηση όλων των σχετικών περιπτώσεων και δεν επηρεάζονται αδικαιολόγητα από τα δικά τους συμφέροντα, ή τα συμφέροντα άλλων, κατά το σχηματισμό των κρίσεών τους.

Ø Εμπιστευτικότητα. Οι εσωτερικοί ελεγκτές σέβονται την αξία και την κυριότητα της πληροφόρησης που λαμβάνουν και δεν κοινοποιούν πληροφορίες χωρίς κατάλληλη εξουσιοδότηση εκτός εάν υπάρχει νομική ή επαγγελματική υποχρέωση να γίνει κάτι τέτοιο.

Ø Επάρκεια. Οι εσωτερικοί ελεγκτές χρησιμοποιούν τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις εμπειρίες που χρειάζονται για την παροχή των υπηρεσιών του εσωτερικού ελέγχου.

2.5 Στόχος του Εσωτερικού Ελέγχου

Ενώ ο εξωτερικός έλεγχος στοχεύει κυρίως στην πιστοποίηση του κατά πόσο οι οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης απεικονίζουν ακριβοδίκαια την περιουσιακή διάθρωση και την οικονομική κατάσταση (καθαρή θέση) της επιχείρησης, ο εσωτερικός έλεγχος στοχεύει στην προώθηση της εύρυθμης λειτουργίας της σε όλους τους τομείς, αντιμετωπίζοντας την επιχείρηση ως μια οργανωτική οντότητα (σύστημα) που υπάρχει και λειτουργεί για την υποβοήθηση της επίτευξης τεθέντων στόχων. Οι ειδικότεροι στόχοι του εσωτερικού ελέγχου είναι οι εξής (Δ. Φάκος, 2004):

- Ø Η διασφάλιση και η προστασία των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης.
- Ø Η ακρίβεια και αξιοπιστία των πληροφοριών και δεδομένων που απεικονίζονται στους λογαριασμούς, τα βιβλία, έντυπα και καταστάσεις της επιχείρησης.
- Ø Η επαλήθευση της εφαρμογής της πολιτικής που έχει θέσει η διοίκηση της επιχείρησης, καθώς και της τήρησης των κανονισμών και των οδηγιών των σχετικών με τον τρόπο διεκπεραίωσης των διαφόρων λειτουργιών και δραστηριοτήτων.
- Ø Ο έλεγχος της αποδοτικής και αποτελεσματικής λειτουργίας της επιχείρησης (λειτουργικός έλεγχος).
- Ø Η θέση προτάσεων προς τη διοίκηση της επιχείρησης αναφορικά με τη βελτίωση της οργάνωσής και την αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη λειτουργία της.

Από τους παραπάνω ειδικότερους στόχους του εσωτερικού ελέγχου γίνεται σαφής η τεράστια σημασία που αυτός έχει, ιδιαίτερα για τις μεγάλες απρόσωπες και αποκεντρωμένες επιχειρήσεις όσο αφορά την αποτελεσματική λειτουργία τους. Οι παραπάνω ειδικότεροι στόχοι του εσωτερικού ελέγχου προϋποθέτουν την ύπαρξη (Δ. Φάκος, 2004):

- Ø μιας διοίκησης υπεύθυνης ως προς τη διαμόρφωση ενός περιβάλλοντος συμμόρφωσης στις επιταγές της επιχείρησης και ελεγκτών που να μπορούν να προσδιορίζουν την επάρκεια και αποτελεσματικότητα του περιβάλλοντος αυτού,*
- Ø μιας διοίκησης υπεύθυνης για τη διαμόρφωση ενός περιβάλλοντος προστασίας των περιουσιακών στοιχείων και ελεγκτών υπεύθυνων για την προστασία και την επιβεβαίωση της ύπαρξης των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης και*
- Ø μιας διοίκησης υπεύθυνης ως προς τη διαμόρφωση, την εφαρμογή και τον απολογιστικό έλεγχο προτύπων μέτρησης των δραστηριοτήτων και λειτουργιών της επιχείρησης και ελεγκτών υπεύθυνων για την αξιολόγηση και διαπίστωση της εφαρμογής των προτύπων μέτρησης της αποδοτικής και αποτελεσματικής δράσης της επιχείρησης.*

Τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου διαφέρουν από επιχείρηση σε επιχείρηση ανάλογα με το μέγεθός της, την οργάνωσή της, το αντικείμενο της δραστηριότητάς της και τους στόχους για τους οποίους αυτά έχουν σχεδιαστεί. Ένα ορθολογικά σχεδιασμένο σύστημα εσωτερικού ελέγχου λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες της επιχείρησης πρέπει να πληρεί κάποιους όρους, μερικοί από τους οποίους αφορούν την εφαρμογή των γενικών αρχών και κανόνων του εσωτερικού ελέγχου. Οι αρχές και οι κανόνες αυτοί προκύπτουν ως συνέπεια των στόχων που καλείται να υλοποιήσει ο εσωτερικός έλεγχος (Δ. Φάκος, 2004).

2.6 Βασικές Αρχές και Βασικοί Κανόνες του Εσωτερικού Ελέγχου

Οι βασικές αρχές και οι βασικοί κανόνες του εσωτερικού ελέγχου είναι οι παρακάτω.

- Ø *Ο διαχωρισμός διεκπεραίωσης λειτουργικών διαδικασιών και διαφόρων σταδίων συναλλαγών.*
- Ø *Η μη επικάλυψη αρμοδιοτήτων.*
- Ø *Η εγκεκριμένη και εξουσιοδοτημένη δράση.*
- Ø *Η ύπαρξη οδηγιών και διαδικασιών άσκησης των λειτουργιών, δραστηριοτήτων και διεκπεραίωσης των συναλλαγών.*
- Ø *Η διενέργεια φυσικών ελέγχων.*
- Ø *Η διενέργεια αριθμητικών και λογιστικών ελέγχων.*
- Ø *Η διενέργεια διευθυντικών ελέγχων*
- Ø *Η διενέργεια ελέγχων σχετικά με την κατάσταση του προσωπικού.*
- Ø *Η διενέργεια διοικητικών ελέγχων.*
- Ø *Η διενέργεια φυσικών παρακολουθήσεων – επιθεωρήσεων.*
- Ø *Ο διαχωρισμός διεκπεραίωσης λειτουργικών διαδικασιών και διαφόρων σταδίων συναλλαγών.*

Μία από τις βασικές αρχές που διέπουν τον εσωτερικό έλεγχο είναι αυτή του διαχωρισμού των λειτουργικών διαδικασιών και σταδίων συναλλαγών ως προς το χειρισμό τους από τα ίδια τα άτομα (διαχωρισμός καθηκόντων). Με βάση αυτή την αρχή κανένα πρόσωπο δεν διεκπεραιώνει μία συναλλαγή από την αρχή μέχρι το τέλος της. Επίσης διαφορετικά άτομα πρέπει να χειρίζονται τις λειτουργίες (Ν. Γ. Πρωτοψάλτης, 2001):

- Ø Έγκρισης των συναλλαγών.
- Ø Διενέργειας (εκτέλεσης) των συναλλαγών.
- Ø Φύλαξης και διαχείρισης των περιουσιακών στοιχείων που αποκτώνται από αυτές.
- Ø Λογιστικής παρακολούθησης των περιουσιακών στοιχείων.
- Ø Η εμπλοκή περισσότερων ατόμων στα διάφορα στάδια διεκπεραίωσης των συναλλαγών και των παραπάνω λειτουργικών διαδικασιών ελαχιστοποιεί τον κίνδυνο ηθελημένων ή αθέλητων λαθών.
- Ø Με μία πρόταση μπορούμε να πούμε ότι η εργασία ενός ατόμου πρέπει να συμπληρώνει οπωσδήποτε την εργασία τουλάχιστον ενός άλλου και να ελέγχεται από κάποιο τρίτο.
- Ø Η μη επικάλυψη αρμοδιοτήτων (οργανωτική αυτοτέλεια αρμοδιοτήτων).

- Ø Το οργανόγραμμα της επιχείρησης πρέπει να παρέχει, στα στελέχη και τους υπαλλήλους της, ξεκάθαρες χωριστές αρμοδιότητες ώστε να συνειδητοποιούν τα καθήκοντα τους και να συνεργάζονται αρμονικά χωρίς την ύπαρξη τριβών που θα οφείλονται σε σύγχυση αρμοδιοτήτων.
- Ø Ένα καλό οργανόγραμμα καθιστά σαφές το ποιός χειρίζεται τι και συμβάλλει στην αποδοτική και αποτελεσματική λειτουργία της επιχείρησης.
- Ø Η εγκεκριμένη από τη διοίκηση ή από ανώτερο εξουσιοδοτημένο όργανο ή πρόσωπο δράση.
- Ø Η αρχή αυτή υποδηλώνει ότι κάθε συναλλαγή πρέπει να είναι κατάλληλα εγκεκριμένη από το αρμόδιο στο οργανόγραμμα πρόσωπο (ή όργανο) ή από πρόσωπο που έχει εξουσιοδοτηθεί από τους ανώτερους στην ιεραρχία να παρέχει τέτοιες εγκρίσεις.
- Ø Η ύπαρξη οδηγιών σχετικά με τις διαδικασίες άσκησης δραστηριοτήτων και διεκπεραίωσης των συναλλαγών.

Η αρχή αυτή προβλέπει τη διενέργεια και το χειρισμό όμοιων συναλλαγών με τον ίδιο τρόπο, ώστε να υπάρχει τυποποίηση των ενεργειών που θα διευκολύνει τον έλεγχο τους. Ως σχετικό παράδειγμα αναφέρεται η οδηγία που αφορά στην πληρωμή τιμολογίων προμηθευτών, η οποία προϋποθέτει την καταχώρηση της σχετικής υποχρέωσης στα βιβλία της επιχείρησης και η οποία προβλέπει η σχετική υποχρέωση να θεωρείται πληρωτέα μόνο εάν υπάρχει

έγκριση από το τμήμα προμηθειών που ελέγχει τις τιμές και τη σωστή εκτέλεση της παραγγελίας αγοράς, αν το τιμολόγιο συνοδεύεται από δελτίο εισαγωγής των ειδών που αγοράστηκαν στην αποθήκη, κατάλληλα υπογραμμένο από το αρμόδιο πρόσωπο για την παραλαβή, αν έχει προηγηθεί έλεγχος των όρων πληρωμής με βάση τη σύμβαση που συνυπέγραψε με τον προμηθευτή κατάλληλα εξουσιοδοτημένο πρόσωπο, αν έχει εκδοθεί από τον προμηθευτή το κατάλληλο φορολογικό παραστατικό κ.λπ.

2.7 Η Διενέργεια Φυσικών Ελέγχων.

Στην έννοια των φυσικών ελέγχων περιλαμβάνονται οι πραγματικές απογραφές και καταμετρήσεις περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης, όπως τα αποθέματα, τα μετρητά, τα αξιόγραφα και απογραφές των αχρησιμοποίητων εντύπων αξίας, όπως τα ασυμπλήρωτα φύλλα του μπλοκ επιταγών, τα έντυπα διατακτικών κ.λπ.

Η διενέργεια αριθμητικών και λογιστικών ελέγχων.

Στην έννοια των ελέγχων αυτών περιλαμβάνονται οι έλεγχοι ορθότητας υπολογισμών κατά την επεξεργασία δεδομένων καθώς επίσης και οι έλεγχοι συμφωνιών των βιβλίων της επιχείρησης με τους λογαριασμούς και τα ισοζύγια λογαριασμών, με εξωλογιστικές καταστάσεις και δηλώσεις, όπως π.χ. του ΦΠΑ, και με στοιχεία τρίτων (συμφωνίες πελατών και προμηθευτών, αντίγραφα κίνησης τραπεζικών λογαριασμών κλπ).

Η διενέργεια διευθυντικών ελέγχων

Οι έλεγχοι αυτοί διενεργούνται από διευθυντικά στελέχη της επιχείρησης και προϊσταμένους τμημάτων. Παράδειγμα τέτοιου ελέγχου αποτελεί ο έλεγχος της μισθοδοτικής κατάστασης του προσωπικού πριν τη λογιστικοποίηση της και την πληρωμή της μισθοδοσίας από τον προϊστάμενο του λογιστηρίου, τον οικονομικό διευθυντή κλπ.

Η διενέργεια ελέγχων σχετικά με την κατάσταση του προσωπικού.

Οι έλεγχοι του προσωπικού διενεργούνται σχετικά με:

- Ø Το επίπεδο εκπαίδευσης του και τη λειτουργική του επάρκεια.
- Ø Την ακεραιότητα και το υπαλληλικό του ήθος.
- Ø Το βαθμό ευσυνειδησίας του.
- Ø Την κατανόηση και την ενστέρνηση των στόχων και της πολιτικής της διοίκησης όσο αφορά στο τμήμα που απασχολείται και τη θέληση για απρόσκοπτη εφαρμογή της.
- Ø Τη δυνατότητα αντικατάστασης και αναπλήρωσης σε περίπτωση απουσιών και τη δυνατότητα εσωτερικής στελεχοποίησης.
- Ø Την ύπαρξη καλών σχέσεων μεταξύ των εργαζομένων και το βαθμό συνεργασίας.

Ο έλεγχος της κατάστασης του προσωπικού σχετίζεται τόσο με το βαθμό αξιοπιστίας και καλής λειτουργίας του ίδιου του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, στο βαθμό που αυτό κινείται με ανθρώπους, αλλά και με την αποδοτική και αποτελεσματική λειτουργία της επιχείρησης, που είναι ένα από τα βασικά στρατηγικά ελεγκτικά αντικείμενα για τον εσωτερικό ελεγκτή.

Η διενέργεια διοικητικών ελέγχων.

Οι διοικητικοί έλεγχοι μοιάζουν με τους διευθυντικούς ελέγχους αλλά και διαφέρουν από αυτούς σε ορισμένα σημεία. Οι έλεγχοι αυτοί δεν είναι έλεγχοι σε ημερησία βάση. Όταν γίνονται αφορούν συνήθως συνολικά οικονομικά μεγέθη που ελέγχονται από διοικητική οπτική γωνία. Συνήθως οι έλεγχοι αυτοί, είναι έλεγχοι του σχεδιασμού και της στρατηγικής που ακολουθεί η διοίκηση, προϋπολογισμού και διοικητικής λογιστικής. Όταν στο συμβούλιο της επιχείρησης συμμετέχουν και διευθυντές ασκείται έμμεσα και διευθυντικός έλεγχος από τη διοίκηση.

Η διενέργεια φυσικών παρακολουθήσεων – επιθεωρήσεων.

Οι έλεγχοι αυτοί γίνονται από ειδικότητες εργαζομένων που σχετίζονται με την άσκηση ελέγχου στη διακίνηση υλικών στους χώρους των αποθηκών και την πύλη των εγκαταστάσεων της επιχείρησης (επιθεωρητές και φύλακες) την άσκηση ελέγχου της ποιότητας των προϊόντων και των παρεχομένων υπηρεσιών, την άσκηση ελέγχου και εποπτείας στην παραγωγική διαδικασία κ.λπ. Στο είδος

των ελέγχων αυτών πρέπει να εντάσσονται και μία σειρά ελέγχων που γίνονται με τη βοήθεια ηλεκτρονικών και άλλων συσκευών, όπως κάμερες και κλειστά κυκλώματα παρακολούθησης των χώρων πώλησης, συσκευές ανίχνευσης της μη απομαγνήτισης των κωδικών των ειδών κατά την έξοδο που γίνεται μόνο όταν αυτά πληρώνονται στο ταμείο της επιχείρησης κ.λπ.

Διάκριση εσωτερικού ελέγχου.

Σε γενικές γραμμές η διάκριση του εσωτερικού ελέγχου είναι η ίδια με αυτήν του εξωτερικού ελέγχου και από άποψη περιεχομένου αλλά και από τεχνικής πλευράς. Όσον αφορά ειδικότερα τον εσωτερικό έλεγχο μπορεί να γίνει διάκριση με βάση το επίπεδο του ελέγχου ως εξής :

- Ø *Εσωτερικός έλεγχος επιχειρηματιών (proprietary internal auditing)*
- Ø *Εσωτερικός έλεγχος επιχειρηματιών διευθύνσεως (management auditing)*
- Ø *Εσωτερικός έλεγχος επιχειρηματιών προσωπικού (staff auditing)*
- Ø *Εσωτερικός έλεγχος τμήματος (department auditing)*
- Ø *Το πρώτο επίπεδο εσωτερικού ελέγχου είναι το υψηλότερο, γιατί ο εσωτερικός ελεγκτής θεωρείται ως αντιπρόσωπος του επιχειρηματία (ιδιοκτήτη) και αναφέρεται σε αυτόν.*
- Ø *Το δεύτερο επίπεδο ελέγχου είναι το πιο συνηθισμένο σε κάθε επιχείρηση και ασκείται με την εποπτεία του Διευθυντή της επιχειρήσεως.*

Ø Τα άλλα επίπεδα εσωτερικού ελέγχου είναι μικρότερης σημασίας, καθόσον ο εσωτερικός ελεγκτής ορίζεται από το προϊστάμενο της υπηρεσίας ή ακόμα χαμηλότερα ορίζεται ως ελεγκτής μέσα στα πλαίσια ενός τμήματος.

Το Ινστιτούτο των Αμερικανών Ορκωτών Λογιστών διακρίνει τους εσωτερικούς ελέγχους σε διοικητικούς και σε λογιστικούς. Οι Διοικητικοί έλεγχοι περιλαμβάνουν, χωρίς να περιορίζονται αποκλειστικά, το σχέδιο οργανώσεως, τις μεθόδους και τις καταγραφές που καταπιάνονται με τις διαδικασίες λήψεως αποφάσεων, που οδηγούν στην παροχή εξουσιοδοτήσεως από τη διοίκηση για τη διενέργεια των συναλλαγών. Αυτή η εξουσιοδότηση είναι η λειτουργία της διοικήσεως, που συνδέεται άμεσα με την ευθύνη για την επίτευξη των αντικειμενικών στόχων της οργανώσεως και είναι το σημείο εκκινήσεως για την καθιέρωση του λογιστικού ελέγχου των συναλλαγών (Π. Σπηλιωτόπουλος, 2001).

Είναι πολύ δύσκολο να προδιαγραφούν στον τομέα του διοικητικού εσωτερικού ελέγχου συγκεκριμένοι τρόποι, που να εξυπηρετούν τις ανάγκες κάθε επιχειρήσεως και να ανταποκρίνονται στη φύση αυτής. Οι αρχές και οι μέθοδοι για το διοικητικό έλεγχο εξαρτώνται από την ιδιομορφία, τις ανάγκες της επιχειρήσεως και τις επιδιώξεις της διοικήσεως αυτής. Ένας διοικητικός έλεγχος θα μπορούσε να περιλαμβάνει (ενδεικτικά και χάριν κατανοήσεως της έννοιας του διοικητικού ελέγχου) :

- Ø Υποβολή λογιστικών ή στατιστικών πληροφοριών στη Διοίκηση, για μελέτη και αξιολόγηση.
- Ø Καθιέρωση προϋπολογιστικών στόχων ή προτύπων αποδόσεως και σύγκριση με τις αντίστοιχες πραγματοποιήσεις.
- Ø Παρακολούθηση επιπέδου αποθεμάτων σε συνδυασμό με προσεχείς ανάγκες της παραγωγής και των προβλεπόμενων πωλήσεων.
- Ø Έρευνα φερεγγυότητας πελατών.
- Ø Διενέργεια προμηθειών βάσει προσφορών κ.λπ.
- Ø Παρακολούθηση των τυχόν παρεκκλίσεων από την εφαρμογή των αποφάσεων της διοικήσεως και την εισαγωγή λήψεως αμέσων μέτρων.

Βέβαια, οι ανωτέρω ενδεικτικά και μόνο αναφερόμενες επιδιώξεις του διοικητικού ελέγχου, δεν μπορεί να επιτευχθούν χωρίς κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό, χωρίς συνεργασία και συντονισμό των διαφόρων υπηρεσιών κ.λπ. Όλα αυτά αποτελούν στοιχεία μιας καλής οργανώσεως. Πάντως πρέπει να τονιστεί ότι καλός διοικητικός έλεγχος υπάρχει, όταν η διοίκηση δεν παραγνωρίζει τον ανθρώπινο παράγοντα και κατορθώνει να δημιουργεί πνεύμα αλληλοκατανοήσεως, εμπιστοσύνης και αφοσιώσεως του προσωπικού στα καθήκοντα του και στο συμφέρον της επιχειρήσεως (Π. Σπηλιωτόπουλος, 2001).

Ο λογιστικοί έλεγχοι περιλαμβάνουν το σχέδιο οργανώσεως, τις μεθόδους και τις καταγραφές, που καταπιάνονται με την προστασία των περιουσιακών στοιχείων και την αξιοπιστία των οικονομικών καταγραφών και κατ' ακολουθία είναι σχεδιασμένοι για να παρέχουν λογική βεβαιότητα ότι οι συναλλαγές εκτελούνται σύμφωνα με τη γενική ή ειδική εξουσιοδότηση της διοικήσεως.

Οι συναλλαγές καταχωρούνται κατά τρόπο ώστε :

- Ø να είναι δυνατή η κατάρτιση οικονομικών εκθέσεων, σύμφωνα με τις γενικά παραδεγμένες λογιστικές αρχές ή με οποιαδήποτε άλλα κριτήρια, που εφαρμόζονται σε τέτοιες περιπτώσεις και
- Ø να καταλογίζουν την ευθύνη χειρισμού των περιουσιακών στοιχείων.
- Ø η απόκτηση περιουσιακών στοιχείων επιτρέπεται μόνον σύμφωνα με την εξουσιοδότηση της διοικήσεως
- Ø οι καταχωρηθείσες λογιστικές εγγραφές για τα περιουσιακά στοιχεία συγκρίνονται με τα υπάρχοντα περιουσιακά στοιχεία κατά λογικά διαστήματα και σε περίπτωση διαπίστωσης απόκλισης γίνονται οι κατάλληλες ενέργειες.

Με λίγα λόγια δύο είναι οι βασικοί τομείς του εσωτερικού ελέγχου, ο διοικητικός και ο διαχειριστικολογιστικός. Με το διοικητικό εσωτερικό έλεγχο επιδιώκεται γενικά η διαρκής προσήλωση όλων των οργάνων της επιχειρήσεως στις αρχές, στις εντολές και στους στόχους της διοικήσεως και η καλύτερη

δυνατή λειτουργία και αποδοτικότητα της επιχειρήσεως. Με το διαχειριστικολογιστικό εσωτερικό έλεγχο επιδιώκεται, γενικά η περιφρούρηση της περιουσίας και των συμφερόντων της επιχειρήσεως, καθώς και η εξασφάλιση της μεγαλύτερης δυνατής ακρίβειας και αξιοπιστίας των λογιστικών πληροφοριών.

2.8 Εσωτερικός Έλεγχος και Εταιρική Διακυβέρνηση

Η Εταιρική Διακυβέρνηση (Ε.Δ.) αποτελεί το νέο πλαίσιο εταιρικής πρακτικής και συμπεριφοράς με στόχο τη δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης μεταξύ των επιχειρήσεων και του επενδυτικού κοινού γενικότερα. Η δημιουργία κατάλληλης και αποτελεσματικής υποδομής για την εφαρμογή της ορθής Εταιρικής Διακυβέρνησης περιλαμβάνει (Ν. Γ. Πρωτοψάλτης, 2001):

- Ø Τη διαμόρφωση οργάνων διοίκησης με σαφείς ρόλους, αρμοδιότητες και υποχρεώσεις τόσο των οργάνων όσο και των προσώπων που τα συνθέτουν.*
- Ø Τη δημιουργία της οργανωτικής δομής και των εταιρικών διαδικασιών.*
- Ø Τη δημιουργία αποτελεσματικού συστήματος εσωτερικού ελέγχου.*
- Ø Τη δημιουργία συστήματος αποτελεσματικής και δομημένης επικοινωνίας της επιχείρησης με το εξωτερικό της περιβάλλον, με στόχο την εμπάθυνση της εμπιστοσύνης και με το εσωτερικό της περιβάλλον, με στόχο την αλλαγή κουλτούρας των στελεχών και των εργαζόμενων.*

Αναμφίβολα, τα παραπάνω, με κατάλληλο σχεδιασμό και αποτελεσματική εφαρμογή, θα προσδώσουν αξία στις επιχειρήσεις μέσω της βελτίωσης των εσωτερικών τους δομών, αλλά και μέσω της δημιουργίας νοοτροπίας εξωστρέφειας και ενεργού επικοινωνίας με το περιβάλλον τους, διευρύνοντας τα όριά τους και μετατρέποντας σε ανοιχτά αλληλοεπιδρώντα οργανικά συστήματα. Σύμφωνα με το άρθρο 7 του Ν. 3016/2002, η οργάνωση του εσωτερικού ελέγχου έχει ως εξής (Ν. Γ. Πρωτοψάλτης, 2001):

- Ø *Η οργάνωση και λειτουργία εσωτερικού ελέγχου αποτελεί προϋπόθεση για την εισαγωγή των μετοχών ή άλλων κινητών αξιών σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά. Η διενέργεια εσωτερικού ελέγχου πραγματοποιείται από ειδική υπηρεσία της εταιρείας, στην οποία απασχολείται τουλάχιστον ένα φυσικό πρόσωπο πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης.*
- Ø *Οι εσωτερικοί ελεγκτές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους είναι ανεξάρτητοι και, δεν υπάγονται ιεραρχικά σε καμία άλλη υπηρεσιακή μονάδα της εταιρείας και εποπτεύονται από ένα έως τρία μη εκτελεστικά μέλη του διοικητικού συμβουλίου.*
- Ø *Οι εσωτερικοί ελεγκτές ορίζονται από το διοικητικό συμβούλιο της εταιρείας. Δεν μπορούν να ορισθούν ως εσωτερικοί ελεγκτές μέλη του διοικητικού συμβουλίου, εν ενεργεία διοικητικά στελέχη ή συγγενείς των παραπάνω μέχρι και του δευτέρου βαθμού εξ αίματος ή εξ αγχιστείας. Η εταιρεία υποχρεούται να ενημερώνει την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς για οποιαδήποτε μεταβολή στα*

πρόσωπα ή την οργάνωση του εσωτερικού ελέγχου εντός δέκα εργάσιμων ημερών από τη μεταβολή αυτή.

Ø Κατά την άσκηση των καθηκόντων τους οι εσωτερικοί ελεγκτές δικαιούνται να λάβουν γνώση οποιουδήποτε βιβλίου, εγγράφου, αρχείου, τραπεζικού λογαριασμού και χαρτοφυλακίου της εταιρείας και να έχουν πρόσβαση σε οποιαδήποτε υπηρεσία της εταιρείας. Τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου οφείλουν αν συνεργάζονται και να παρέχουν πληροφορίες στους εσωτερικούς ελεγκτές και γενικά να διευκολύνουν με κάθε τρόπο το έργο τους. Η διοίκηση της εταιρείας οφείλει να παρέχει στους εσωτερικούς ελεγκτές όλα τα μέσα για τη διευκόλυνση του έργου τους.

Σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 3016/2002, η Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες (Ν. Γ. Πρωτοψάλτης, 2001):

Ø Παρακολουθεί την εφαρμογή και τη συνεχή τήρηση του Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας και του καταστατικού της εταιρείας, καθώς και της εν γένει νομοθεσίας που αφορά την εταιρεία και ιδιαίτερα της νομοθεσίας των ανώνυμων εταιρειών και της χρηματιστηριακής.

Ø Αναφέρει στο διοικητικό συμβούλιο της εταιρείας περιπτώσεις σύγκρουσης των ιδιωτικών συμφερόντων των μελών του διοικητικού συμβουλίου ή των διευθυντικών στελεχών του της εταιρείας με τα συμφέροντα της εταιρείας, τις οποίες διαπιστώνει κατά την άσκηση των καθηκόντων του.

Ø Οι εσωτερικοί ελεγκτές οφείλουν να ενημερώνουν εγγράφως μια φορά τουλάχιστον το τρίμηνο το διοικητικό συμβούλιο για τον διενεργούμενο από αυτούς έλεγχο και να παρίστανται στις γενικές συνελεύσεις των μετόχων.

Ø Οι εσωτερικοί ελεγκτές παρέχουν, μετά από έγκριση του Δ.Σ. της εταιρείας, οποιαδήποτε πληροφορία ζητηθεί εγγράφως από Εποπτικές Αρχές, συνεργάζονται με αυτές και διευκολύνουν με κάθε δυνατό τρόπο το έργο παρακολούθησης, ελέγχου και εποπτείας που αυτές ασκούν.

2.9 Ο Εσωτερικός Έλεγχος των Λειτουργιών της Επιχείρησης

Οι βασικές λειτουργίες μιας δρώσας επιχείρησης αποτελούν για τον εσωτερικό έλεγχο υποσυστήματα (κυκλώματα) του συστήματος «επιχείρηση», τα οποία ελέγχονται ξεχωριστά ως προς την εύρυθμη λειτουργία τους. Τα κυκλώματα αυτά είναι τα εξής (Ν. Γ. Πρωτοψάλτης, 2001):

Ø Το κύκλωμα των εσόδων.

Ø Το κύκλωμα των δαπανών.

Ø Το παραγωγικό κύκλωμα.

Ø Το κύκλωμα των επενδύσεων.

Ø Το χρηματοοικονομικό κύκλωμα.

Ø Το κύκλωμα έρευνας και ανάπτυξης.

Ø Το κύκλωμα μισθοδοσίας (ανθρωπίνων πόρων).

3. Κύκλωμα Πελάτες – Λογαριασμοί Εισπρακτέοι και Εντοπισμός Λαθών ή Απατών στο Λογιστικό Σύστημα

3.1 Πότε Ένα Φορολογικό Στοιχείο Θεωρείται Εικονικό ή Έχει Υποστεί Νόθευση (Στοιχεία www.taxheaven.gr, 2009)

Για το πότε ένα στοιχείο θεωρείται πλαστό και πότε εικονικό ορίζεται από τις επικείμενες διατάξεις του Άρθρου 19 του Ν.2523/1997 και όπως οι διατάξεις αυτές συμπληρώθηκαν και ισχύουν ως ακολούθως βάση της Ελληνικής Νομολογίας. Ειδικότερα αναφέρονται τα εξής βάση του αντιστοίχου άρθρου :

Ø Ως Πλαστό θεωρείται και το φορολογικό στοιχείο που έχει διατηρηθεί ή σφραγισθεί με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς να έχει καταχωρηθεί στα οικεία βιβλία της αρμόδιας φορολογικής αρχής σχετική πράξη θεώρησής του και εφόσον η μη καταχώρηση τελεί σε γνώση του υπόχρεου για τη θεώρηση του φορολογικού στοιχείου.

Θεωρείται επίσης ως πλαστό το φορολογικό στοιχείο και όταν το περιεχόμενο και τα λοιπά στοιχεία του πρωτότυπου ή αντίτυπου αυτού είναι διαφορετικά από αυτά που αναγράφονται στο στέλεχος του ίδιου στοιχείου

Ø Εικονικό είναι το στοιχείο που εκδίδεται για συναλλαγή ανύπαρκτη στο σύνολό της ή για μέρος αυτής (εικονικότητα ως προς τη συναλλαγή) ή για συναλλαγή που πραγματοποιήθηκε μεν αλλά από πρόσωπα διαφορετικά από αυτά που αναγράφονται στο στοιχείο ή το ένα από αυτά είναι άγνωστο φορολογικά πρόσωπο, με την έννοια ότι δεν έχει δηλώσει την έναρξη του

επιτηδευμάτος του ούτε έχει θεωρήσει στοιχεία στην κατά τόπο αρμόδια, σύμφωνα με την αναγραφόμενη στο στοιχείο διεύθυνση, δημόσια οικονομική υπηρεσία (εικονικότητα ως προς το πρόσωπο)

Ø Εικονικό είναι επίσης το στοιχείο που φέρεται ότι εκδόθηκε ή έχει ληφθεί από εικονική εταιρία, κοινοπραξία, κοινωνία ή άλλη οποιασδήποτε μορφής επιχείρηση ή από φυσικό πρόσωπο για το οποίο αποδεικνύεται ότι είναι παντελώς αμέτοχο με τη συγκεκριμένη συναλλαγή, οπότε στην τελευταία αυτή περίπτωση η σχετική διοικητική κύρωση επιβάλλεται, και η ποινική δίωξη ασκείται κατά του πραγματικού υπεύθυνου που υποκρύπτεται. Τα φορολογικά στοιχεία στα οποία αναγράφεται αξία συναλλαγής κατώτερη της πραγματικής θεωρούνται πάντοτε ως ανακριβή, ενώ τα φορολογικά στοιχεία στα οποία αναγράφεται αξία μεγαλύτερη της πραγματικής θεωρούνται ως εικονικά κατά το μέρος της μεγαλύτερης αυτής αξίας

Ø Έκδοση ή λήψη φορολογικών στοιχείων από κοινωνία κληρονόμων και λοιπά πρόσωπα στο όνομα αποβιώσαντος ή στο όνομα συνταξιοδοτηθέντος επιτηδευματία

Ø Αναφορικά με το ανωτέρω θέμα και την αντιμετώπιση εκδοθέντων ή ληφθέντων φορολογικών στοιχείων, με τα τέσσερα τελευταία εδάφια της παρ. 4 του άρθρου 19 του ν.2523/1997, τα οποία προστέθηκαν με την παράγραφο 24 του άρθρου 4 του ν.2873/2000, ορίζεται ρητά, ότι δεν είναι εικονικό το φορολογικό στοιχείο που εξέδωσε ή έλαβε η κοινωνία κληρονόμων ή ο

κληρονόμος ή σύζυγος ή τέκνο αποβιώσαντος ή συνταξιοδοτηθέντος συζύγου ή γονέα, το οποίο φέρεται ότι εκδόθηκε ή λήφθηκε από τον αποβιώσαντα ή συνταξιοδοτηθέντα επιτηδευματία, εφόσον αφορά πραγματική συναλλαγή και πριν από κάθε είδους φορολογικό έλεγχο, έχει καταχωρηθεί στα βιβλία τόσο του λαμβάνοντα, όσο και του εκδώσαντα το στοιχείο, η αξία αυτού έχει συμπεριληφθεί στις οικείες δηλώσεις Φ.Π.Α. και Φορολογίας Εισοδήματος και έχει γίνει η απόδοση των φόρων που προκύπτουν από το στοιχείο αυτό

- Ø Από τις ίδιες διατάξεις και για το ίδιο θέμα, ορίζεται ότι σε περίπτωση που η έκδοση φορολογικών στοιχείων συνεχίζεται μετά την πάροδο εξαμήνου από το χρόνο που προέκυψε η μεταβολή στο φορέα της επιχείρησης, επιβάλλεται σε βάρος του ασκούντος την επιχείρηση το πρόστιμο της παραγράφου 2 περιπτώσεις α' και ε' του άρθρου 5 του ν.2523/1997 (γενική παράβαση)
- Ø Νόθευση γενικά είναι η επέμβαση επί του στοιχείου σε μεταγενέστερο χρόνο, από τον χρόνο έκδοσής του, παραποιώντας ένα ή περισσότερα από τα στοιχεία των συμβαλλομένων ή των δεδομένων της συναλλαγής
- Ø Εικονική επιχείρηση και κυρώσεις σε υποκρυπτόμενο : Αναφορικά με την εικονική επιχείρηση και τις κυρώσεις σε υποκρυπτόμενο πρόσωπο, τέθηκε σχετικό ερώτημα στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Ν.Σ.Κ.), σε βάρος ποίου θα γίνει ο καταλογισμός των φορολογικών υποχρεώσεων μιας επιχείρησης, σε περίπτωση εικονικότητας του προσώπου που φέρεται ως

φορέας της επιχείρησης. Το Ν.Σ.Κ. εξέδωσε την αριθ. 84/1999 Γνωμοδότησή του, που κοινοποιήθηκε με την εγκύκλιο ΠΟΛ.1093/16.04.1999, και η οποία αποτέλεσε περαιτέρω αιτία για νομοθετική ρύθμιση του ανωτέρω θέματος. Έτσι ρητά πλέον ορίζεται με τις διατάξεις των παραγράφων 3 και 4 του άρθρου 40 του ν.3220/2004 (ΦΕΚ Α'15/28.1.2004), ότι : *«Επί εικονικών φορολογικών στοιχείων τα οποία φέρονται ότι εκδόθηκαν από εικονική εταιρία, κοινοπραξία, κοινωνία ή άλλη οποιασδήποτε μορφής επιχείρηση ή από οποιοδήποτε φυσικό, νομικό ή άλλης μορφής πρόσωπο, εφόσον τα πρόσωπα αυτά αποδεικνύουν ότι είναι παντελώς αμέτοχα με τη συγκεκριμένη συναλλαγή, οι αναλογούντες φόροι, τέλη και εισφορές και γενικά οι κάθε είδους φορολογικές επιβαρύνσεις και διοικητικές κυρώσεις επιβάλλονται, καθώς και η ποινική δίωξη ασκείται αποκλειστικά κατά του πραγματικού υπόχρεου που υποκρύπτεται και όχι κατά του φερόμενου εκδότη. Οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου εφαρμόζονται και για παραβάσεις που έχουν διαπραχθεί μέχρι το χρόνο δημοσίευσης του νόμου αυτού (28.1.2004), για τις οποίες δεν έχουν εκδοθεί οι οικείες καταλογιστικές πράξεις ή εφόσον εκδόθηκαν δεν έχουν οριστικοποιηθεί κατά οποιονδήποτε τρόπο ή εκκρεμούν ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων ή του Συμβουλίου της Επικρατείας, εφαρμοζομένων των διατάξεων περί δικαστικού συμβιβασμού, όπου συντρέχει περίπτωση».*

- Ø Με βάση τα παραπάνω και για τις περιπτώσεις που συντρέχει εφαρμογή των άρθρων 14 του ν.2523/1997 για τη διασφάλιση των συμφερόντων του Δημοσίου, η προβλεπόμενη Ειδική Έκθεση Ελέγχου συντάσσεται σε βάρος του πραγματικού υπόχρεου που υποκρύπτεται, ως πράγματι ασκών τη δραστηριότητα της επιχείρησης και όχι σε βάρος του φερόμενου εκδότη που αποδεικνύει ότι είναι παντελώς αμέτοχος με τη συναλλαγή. Σε σχέση με τα προαναφερόμενα σημειώνεται ότι στις περιπτώσεις που διαπιστώνεται ότι ο φερόμενος εκδότης δεν είναι παντελώς αμέτοχος με τις συγκεκριμένες συναλλαγές, οι φορολογικές και λοιπές κυρώσεις επιβάλλονται αυτοτελώς και παράλληλα τόσο στο φερόμενο εκδότη, όσο και στον υποκρυπτόμενο ο οποίος ασκεί πράγματι την επιχείρηση (Σ.τ.Ε. 3446/2000 και 4347/2001).
- Ø Στις διατάξεις του ν.2523/1997 (άρθρο 5 παρ.10 περίπτωση β΄) προβλέπεται ρητά η επιβολή προστίμων Κ.Β.Σ. για τη χρήση νοθευμένων στοιχείων, αντιμετωπιζόμενη η περίπτωση αυτή όπως και η έκδοση πλαστών ή η έκδοση και λήψη εικονικών φορολογικών στοιχείων. Για νόθευση φορολογικού στοιχείου το πρόστιμο επιβάλλεται σε βάρος εκείνου που πραγματοποίησε τη νόθευση, ενώ για πλαστό στοιχείο το πρόστιμο επιβάλλεται στον εκδότη του στοιχείου αυτού.

3.1.1. Επισημάνσεις και Διευκρινήσεις για τα Πλαστά και Εικονικά Τιμολόγια Σύμφωνα με την Ελληνική Νομοθεσία

Βάση της αντίστοιχης νομολογίας η οποία αναφέρθηκε στις παραπάνω σελίδες σχετικά με τις διατάξεις για τα εικονικά και πλαστά τιμολόγια, θα

πρέπει επίσης να σημειωθούν τα ακόλουθα και τα οποία φορούν διευκρινήσεις και επισημάνσεις για τα πλαστά και εικονικά τιμολόγια ως ακολούθως (www.taxheaven.gr, 2009).

- Ø Από την γραμματική διατύπωση του νόμου «θεωρείται ως πλαστό και ...», συμπεραίνεται ότι υφίστανται και λοιπές περιπτώσεις για τις οποίες ένα στοιχείο μπορεί να χαρακτηριστεί πλαστό πέραν των καταγεγραμμένων στο νόμο περιπτώσεων
- Ø Στο νόμο 2523/1997 (άρθρο 19 παράγραφος 4) δεν περιλαμβάνονται οι περιπτώσεις στοιχείων που εκδίδονται «... για διακίνηση ή οποιαδήποτε άλλη αιτία ανύπαρκτη στο σύνολο ή για μέρος αυτής ...», αλλά αναφέρεται ρητά η διάταξη μόνο σε στοιχεία που εμφανίζουν συναλλαγές μη υπαρκτές, ως προς την ίδια τη συναλλαγή ή ως προς το πρόσωπο που διενήργησε τη συναλλαγή, σε σχέση με τον ορισμό της έννοιας του εικονικού που δινόταν στις διατάξεις του άρθρου 31 παρ.1 του ν.1591/1986
- Ø Διευκρινίζεται ότι τα στοιχεία εσωτερικής διακίνησης, διακίνησης μεταξύ επαγγελματικών εγκαταστάσεων της ίδιας επιχείρησης καθώς και λοιπές περιπτώσεις που δεν αναφέρονται σε συναλλαγές δεν αντιμετωπίζονται ως εικονικά. Στις περιπτώσεις αυτές που τα στοιχεία, κατά την ανωτέρω έννοια δεν χαρακτηρίζονται εικονικά, αντιμετωπίζονται σε ότι αφορά την εφαρμογή

των διατάξεων του Κ.Β.Σ., ως ανακριβή. Έτσι τα στοιχεία αυτοπαράδοσης αγαθών ή ιδιοχρησιμοποίησης υπηρεσιών, ως μη αναφερόμενα σε συναλλαγές αλλά εκδιδόμενα για τις ανάγκες λειτουργίας του Φ.Π.Α. δεν μπορεί να χαρακτηρισθούν «εικονικά», στις περιπτώσεις που διαπιστώνονται διαφορές ως προς την αναγραφόμενη αξία, αλλά τα στοιχεία αυτά αντιμετωπίζονται, καθόσον αφορά την εφαρμογή των διατάξεων του Κ.Β.Σ., ως ανακριβή.

Ø Σε ότι αφορά στο χαρακτηριστικό των εγγράφων μεταφοράς – φορτωτικών CMR (Διεθνή έγγραφα μεταφοράς) ως πλαστών ή εικονικών φορολογικών στοιχείων, διευκρινίζεται ότι :

Εφόσον τα CMR εκδίδονται από επιχειρήσεις εγκατεστημένες στην Ελλάδα καθώς και από επιχειρήσεις που δεν έχουν εγκατάσταση και φορολογική υποχρέωση στην Ελλάδα, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις του άρθρου 16 του Κ.Β.Σ. και γίνεται χρήση τους και ως παραστατικών φορολογικής εμφάνισης δαπανών ή εξόδων, τότε, για την πλαστότητα ή και την εικονικότητά τους, επιβάλλονται και γι' αυτά σε βάρος των ληπτών όλες οι κυρώσεις που προβλέπονται από την κείμενη φορολογική νομοθεσία για τα πλαστά και εικονικά φορολογικά στοιχεία.

Ø Εφόσον τα CMR εκδίδονται από επιχειρήσεις εγκατεστημένες στην Ελλάδα ή φέρονται ότι εκδόθηκαν από επιχειρήσεις που δεν έχουν εγκατάσταση και φορολογική υποχρέωση στην Ελλάδα, ενώ οι επιχειρήσεις αυτές είναι

ανύπαρκτες ή δεν έχουν καμία εμπλοκή και στην πραγματικότητα τα εν λόγω CMR εκδόθηκαν στην Ελλάδα για φορολογική χρήση, τότε στις περιπτώσεις αυτές οι κυρώσεις λόγω της πλαστότητας ή εικονικότητας επιβάλλονται και σε βάρος των εκδοτών ή των υποκρυπτόμενων εκδοτών, κατά περίπτωση.

Ø Σε όλες τις ανωτέρω περιπτώσεις εικονικότητας, θα πρέπει να εξετάζεται κάθε υπόθεση με ιδιαίτερη προσοχή, να στοιχειοθετείται πλήρως η εικονικότητα και να αποδεικνύεται αδιαμφισβήτητα και όχι με τεκμαρτό ή συμπερασματικό τρόπο, χωρίς ενδοιασμούς και υπεκφυγές, το πρόσωπο που ασκεί πράγματι τη δραστηριότητα είτε πρόκειται για φυσικό είτε πρόκειται για νομικό πρόσωπο είτε πρόκειται για άλλης μορφής πρόσωπο. Σκόπιμο κρίνεται επίσης, στις περιπτώσεις αυτές να γίνεται συνολική αξιολόγηση και εκτίμηση όλων μαζί των στοιχείων που υπάρχουν στη διάθεση της ελεγκτικής υπηρεσίας και όχι εκτίμηση καθενός ή μεμονωμένων στοιχείων χωριστά, προκειμένου τα συμπεράσματα να είναι ασφαλή και βέβαια.

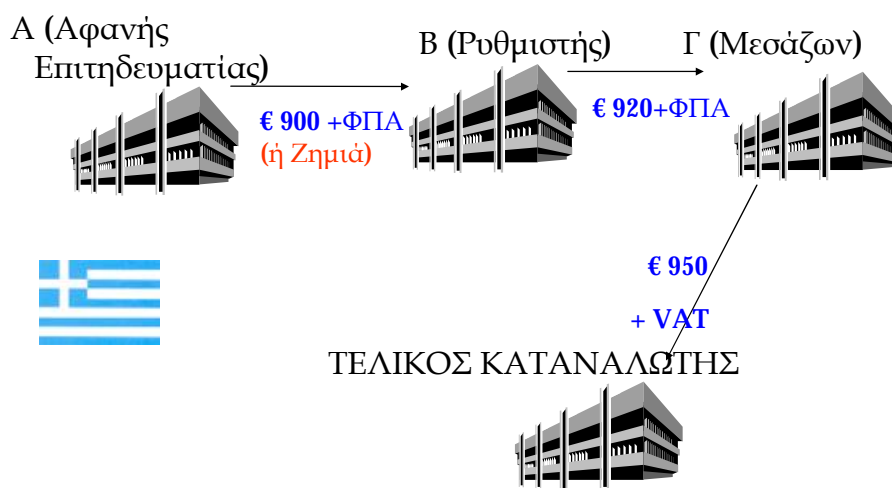
3.2 Φοροδιαφυγή Επιχειρήσεων με την Μέθοδο CAROUSEL

Το φαινόμενο της οργανωμένης απάτης στο Φ.Π.Α. εμφανίζεται για πρώτη φορά στο τέλος της δεκαετίας του 1970 και στην αρχή του 1980 στις χώρες της BENELUX, δηλαδή Βέλγιο, Ολλανδία και Λουξεμβούργο. Η απάτη του τύπου *CAROUSEL* είναι ένας γενικός όρος που χρησιμοποιείται συχνά για να προσδιορίσει αυτόν τον τύπο της απάτης. Η λέξη *CAROUSEL*

παραπέμπει στην κυκλική κίνηση των αγαθών μέσα στο κύκλωμα της απάτης. Παρόλα αυτά, αυτή η κυκλική κίνηση δεν πραγματοποιείται πάντα και δεν είναι βεβαίως ένα ουσιαστικό στοιχείο της απάτης.

Γι' αυτό θα πρέπει καλύτερα να αναφέρεται κάποιος σε "οργανωμένη φοροδιαφυγή ΦΠΑ" η οποία ορίζεται ως η φοροδιαφυγή η οποία πραγματοποιείται χρησιμοποιώντας συστήματα και μηχανισμούς αποφυγής του ΦΠΑ, μη καταβάλλοντας τον οφειλόμενο ΦΠΑ ή απαιτώντας αδικαιολόγητα επιστροφές του ΦΠΑ με τη βοήθεια κατασκευασμένων κυκλωμάτων με εμπλεκόμενες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται μέσα σε ένα διεθνές πλαίσιο (Δ. Αντωνόπουλος & Η. Κατούδης, 2008). Στην εικόνα παρακάτω απεικονίζεται το μοντέλο φοροδιαφυγής κυκλικής απάτης ή *CAROUSEL*.

B) Απλό Μοντέλο Κυκλικής Απάτης (με την ολοκλήρωση του κύκλου απάτης)

Ο τομέας της τεχνολογίας είναι ο τομέας ο πλέον επικίνδυνος για την οργανωμένη απάτη του ΦΠΑ μέσω της μεθόδου CAROUSEL. Αυτό σημαίνει ότι τα CPU - Central Processor Units δηλαδή κεντρική μονάδα επεξεργαστή πληρούν τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για να είναι ιδανικά αγαθά για απάτη CAROUSEL όπως :

Ø μικρή διάσταση συνεπώς εύκολη μεταφορά

Ø μεγάλη αξία και επομένως μεγάλη αξία ΦΠΑ

Ø δημοφιλή αγαθά και επομένως γρήγορα πωλούνται στην αγορά

Πριν από μερικά χρόνια για παράδειγμα, η επιχείρηση της INTEL, η πιο μεγάλη κατασκευαστική εταιρεία CPU, αποφάσισε να αντικαταστήσει τις συσκευασίες του «δίσκου» με συσκευασίες «κιβωτίου», δηλαδή να χρησιμοποιήσουν μια ατομική συσκευασία για κάθε ένα CPU αντί της standard συσκευασίας για 50 κομμάτια. Αυτό σημαίνει ότι ο όγκος των εμπορευμάτων αυξήθηκε σημαντικά.

Ο μεγάλος όγκος εμπορευμάτων της ίδιας αξίας, είχε ως σκοπό να αποθαρρύνει το ενδιαφέρον των απατεώνων για απάτη στα συγκεκριμένα αγαθά και αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο τα τελευταία χρόνια, τα κομπιούτερ αντικαθίστανται όλο και περισσότερο από μελάνια εκτυπώσεων, στα κυκλώματα απάτης που δρουν στον τομέα της πληροφορικής. Στις επικίνδυνες δραστηριότητες της κυκλικής απάτης φοροδιαφυγής εντάσσονται τα κινητά

τηλέφωνα, τα αυτοκίνητα, οι ράβδοι πλατίνας και χρυσού, τα ηλεκτρονικά μηχανήματα μετάδοσης ήχου και εικόνας.

Σε περίπτωση ερευνών για τέτοιες περιπτώσεις απάτης και προκειμένου να ανακαλυφθεί η απάτη, πρέπει οι υπεύθυνοι να καταγράψουν τους αριθμούς σειράς (serial number) που βρίσκονται τυπωμένοι στις συσκευασίες των υπολογιστών. Στη συνέχεια, η κατασκευάστρια εταιρεία INTEL μπορεί ανά πάσα στιγμή να παρέχει τις δέουσες πληροφορίες σχετικά με τις ειδικές ενδείξεις που βρίσκονται επάνω στους υπολογιστές και επάνω στα κουτιά συσκευασίας.

Η εγκατάσταση μιας νέας επιχείρησης περιλαμβάνει κάποια πρακτικά μειονεκτήματα για το διοργανωτή της απάτης φοροδιαφυγής μέσω της μεθόδου *CAROUSEL*. Προκειμένου να εγκατασταθεί μια επιχείρηση, πρέπει να διαθέτει τουλάχιστον ένα μέρος του κεφαλαίου της – τουλάχιστον προσωρινά – σε έναν τραπεζικό λογαριασμό, ενώ αντίθετα η αναβίωση μιας επιχείρησης που ήταν σε αδράνεια δεν κοστίζει συχνά παρά ένα συμβολικό ευρώ.

Σε κάποιες περιπτώσεις, η επιχείρηση που δραστηριοποιείται θα κρατήσει έναν τραπεζικό λογαριασμό που υπάρχει ήδη, αποφεύγοντας έτσι πιθανά προβλήματα κατά τη διάρκεια της δημιουργίας μιας νέας τραπεζικής σχέσης. Για αυτήν την αιτία και για άλλες, είναι πιο αποτελεσματικό από τη μεριά του απατεώνα να αγοράσει και να αναβιώσει μια υπαρκτή επιχείρηση που

βρίσκεται σε αδράνεια. Η προσφορά τέτοιων επιχειρήσεων που βρίσκονται σε αδράνεια, είναι μεγάλη.

Κάποιες επιχειρήσεις όπως πιστωτικά ιδρύματα, λογιστικά γραφεία και επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών έχουν ειδικευτεί στην αγορά τέτοιων επιχειρήσεων, με στόχο τη μετέπειτα πώλησή τους. Είναι ιδιαίτερα δύσκολο να υποδειχτεί κάποιος ως ποινικά υπεύθυνος για την παροχή υπηρεσιών logistics αλλά δεν πρέπει να υπάρχει καμία αμφιβολία ότι μερικοί από αυτούς γνωρίζουν τέλεια το είδος και τον προορισμό των επιχειρήσεων που πωλούν.

Ένας πολύ απλός δείκτης και η πιο φωτεινή ένδειξη, είναι αναμφίβολα η έδρα της εγκατάστασης του εξαφανισμένου εμπόρου. Καθώς το σημαντικότερο καθήκον των εξαφανισμένων εμπόρων είναι να εκδίδουν εικονικά τιμολόγια – οι διοργανωτές της απάτης δεν θα δυσκολευτούν να δημιουργήσουν μια δομή πραγματικής επιχείρησης γύρω από τον εξαφανισμένο έμπορο. Η ταχυδρομική διεύθυνση του εξαφανισμένου εμπόρου είναι συχνά ένα ταχυδρομικό κουτί.

Η απουσία μιας πραγματικής εμπορικής υποδομής είναι ένα εμφανές στοιχείο για το ότι εκδίδονται εικονικά τιμολόγια. Οι μετέχοντες στη φοροδιαφυγή *CAROUSEL* έχουν συνεχώς την ανάγκη να αγοράζουν όλο και περισσότερα εμπορεύματα για να προμηθεύουν και να τροφοδοτούν το κύκλωμα της απάτης. Όπως προκύπτει από τα στατιστικά στοιχεία, οι προμηθευτές στο Λουξεμβούργο ήταν υπεύθυνοι για το 50% του ετήσιου

κύκλου εργασιών των Βέλγων εξαφανισμένων εμπόρων κατά τα έτη 2001-2002.

Δεν καθίσταται φανερή η απόδειξη της ποινικής ευθύνης των συγκεκριμένων προμηθευτών, οι οποίοι έχουν την έδρα τους σε άλλα Κράτη Μέλη της Ε.Ε. Τα τιμολόγια που εκδίδουν οι προμηθευτές αυτοί, που απευθύνονται στους εγχώριους πελάτες, υπόκεινται στους νόμους περί ΦΠΑ του Κράτους Μέλους, εντός του οποίου αυτοί είναι εγκατεστημένοι, όπου τους έχει χορηγηθεί ο ΑΦΜ, και οι ποινικές ευθύνες μπορούν να τους αποδοθούν μόνο στη χώρα εγκατάστασής τους. Θα πρέπει να σημειωθεί πως σε κάποιες περιπτώσεις, είναι εντούτοις πιθανό να αποδειχτεί η συμμετοχή των ξένων προμηθευτών με τους εξαφανισμένους εμπόρους κατά τον έλεγχο για όσο διάστημα χρειαστεί μέχρι να αποδειχτεί η επαρκής γνώση ως προς τη φοροδιαφυγή, βάσει πραγματικών γεγονότων και αντικειμενικών στοιχείων. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, οι ακόλουθες εκτιμήσεις είναι σημαντικές :

- Ø Ο ξένος προμηθευτής παρείχε στον εξαφανισμένο έμπορο, ο οποίος δεν εκπλήρωσε τις υποχρεώσεις του σχετικά με τον ΦΠΑ, παράνομα οφέλη τα οποία αποτελούν άμεση απόρροια της μη υποβολής δήλωσης ΦΠΑ και της μη πληρωμής των οφειλόμενων φόρων μετά την πώληση των εμπορευμάτων.
- Ø Ο ξένος προμηθευτής επιτρέπει στον εξαφανισμένο έμπορο να στρεβλώσει τον ανταγωνισμό με πωλήσεις χωρίς κέρδος, αλλά που χρηματοδοτείται από τον μη καταβληθέντα ΦΠΑ ο οποίος οφείλεται στο Δημόσιο, ενώ η

καταβολή του ΦΠΑ στο Δημόσιο αποτελεί νόμιμη υποχρέωση κάθε υποκειμένου στο φόρο (συμπεριλαμβανομένου και του εξαφανισμένου εμπόρου).

- Ø Ο ξένος προμηθευτής έχει όφελος σαν συνέπεια ενός κύκλου εργασιών, που δεν θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί χωρίς την φοροδιαφυγή από την καταβολή του ΦΠΑ, στην οποία είχε συμμετάσχει συνειδητά.
- Ø Τα εκδιδόμενα τιμολόγια από τον ξένο προμηθευτή προς τον εξαφανισμένο έμπορο, είναι εικονικά, διότι αναφέρουν τον εξαφανισμένο έμπορο ως αποδέκτη, ενώ οι πραγματικοί οικονομικοί αποδέκτες είναι οι πελάτες του εξαφανισμένου εμπόρου στην εγχώρια αγορά.

Είναι προφανές ότι οι επιχειρήσεις, που μπορούν να θεωρηθούν σημαντικοί βοηθοί των συστημάτων *CAROUSEL*, είναι υπό παρακολούθηση σε πολλά Κράτη Μέλη, έτσι ώστε τα υπόλοιπα Κράτη Μέλη να ενημερώνονται όσον το δυνατό γρηγορότερα για τις συναλλαγές εσωτερικού και εξωτερικού, προκειμένου να καταστούν ικανά να αντιμετωπίσουν τους εξαφανισμένους εμπόρους στη χώρα τους. Η χρήση ενός τραπεζικού λογαριασμού σε άλλο κράτος μέλος από αυτό που έχει έδρα η επιχείρηση, είναι δυνατόν να καταστήσει πολύπλοκη τη ροή των πληρωμών .

Είναι χρήσιμο να επισημανθεί σ' αυτό το σημείο η κατάχρηση του χρηματοπιστωτικού συστήματος από τους μετέχοντες στο κύκλωμα απάτης. Στη

Γαλλία για παράδειγμα, υπάρχει μια κεντρική τράπεζα δεδομένων που περιέχει όλους γαλλικούς τραπεζικούς λογαριασμούς (FICOBA). Από τη στιγμή που μια απάτη γαλλικού ΦΠΑ γίνεται αντιληπτή, οι γάλλοι ελεγκτές δεν συναντούν δυσκολίες ως προς την ανακάλυψη των τραπεζικών σχέσεων του κυκλώματος. Γι' αυτό το λόγο, οι Γάλλοι διοργανωτές απάτης, συχνά προτιμούν να ανοίξουν τραπεζικούς λογαριασμούς στο όνομα των εξαφανισμένων γάλλων εμπόρων σε βελγικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Η απάτη εκτυλίσσεται στη Γαλλία, εις βάρος του γαλλικού Δημοσίου, αλλά οι πληρωμές – και επομένως επίσης και ο διαφεύγων ΦΠΑ στη Γαλλία, περνά από τους βελγικούς τραπεζικούς λογαριασμούς.

Τέλος θα πρέπει να αναφερθεί πως μια κατασκευή η οποία βασίζεται στην αποφυγή καταβολής φόρων, έχει περιορισμένη διάρκεια ζωής. Είναι επομένως σημαντικό για τους διοργανωτές της απάτης, να πραγματοποιήσουν το μέγιστο συνολικό κύκλο εργασιών, στον ελάχιστο δυνατό χρόνο. Σαν αποτέλεσμα, αυτός ο κύκλος εργασιών συσχετίζεται με ένα ποσό ΦΠΑ, γεγονός το οποίο εξάπτει το ενδιαφέρον των φοροφυγάδων. Η δήλωση ΦΠΑ σαφώς επισημαίνει το μέγεθος και το είδος της απάτης, ιδίως στην περίπτωση του εξαφανισμένου εμπόρου.

3.3 Κύκλωμα Πελάτες και Εισπρακτέοι Λογαριασμοί

Το κύκλωμα των εσόδων από τις πωλήσεις αλλά και την παροχή υπηρεσιών αφορά μια σειρά από επαναλαμβανόμενες δραστηριότητες της επιχείρησης που σχετίζονται με την πώληση των αγαθών που αυτή εμπορεύεται ή που παράγει και εμπορεύεται ή την παροχή των υπηρεσιών που αυτή παρέχει. Περιλαμβάνει επίσης τους λογαριασμούς απαιτήσεων που δημιουργούνται από τις πωλήσεις και την παροχή υπηρεσιών, καθώς επίσης και την είσπραξη των απαιτήσεων αυτών (Ν. Γ. Πρωτοψάλτης, 2001). Οι δραστηριότητες που σχετίζονται με το κύκλωμα των πωλήσεων ομαδοποιούνται στις εξής πέντε ομάδες:

- Ø *Η λήψη της παραγγελίας πώλησης, η έγκριση και αποδοχή της.*
- Ø *Η παράδοση των αγαθών.*
- Ø *Η τιμολόγηση των αγαθών.*
- Ø *Η καταχώρηση της συναλλαγής στα βιβλία της επιχείρησης και η δημιουργία απαίτησης από τον πελάτη.*
- Ø *Η είσπραξη της απαίτησης.*

Το πρώτο στάδιο διενέργειας μιας πώλησης πραγματοποιείται στο τμήμα λήψης παραγγελιών/αποθήκη έτοιμων προϊόντων. Οι παραγγελίες λαμβάνονται είτε μέσω αντιπροσώπων, είτε ταχυδρομικά, είτε τηλεφωνικά είτε μέσω

διαδικτύου. Αφού επιβεβαιωθούν ως προς τη γνησιότητα τους, καταγράφονται σε προτυπωμένα έντυπα παραγγελιών, τα οποία συγκεντρώνονται σε παρτίδες. Πριν αρχίσει η ηλεκτρονική επεξεργασία τους αθροίζονται οι ποσότητες των παραγγελιών κάθε παρτίδας και η παρτίδα λαμβάνει έναν αύξοντα αριθμό. Ακολουθεί στη συνέχεια η εισαγωγή των στοιχείων κάθε παραγγελίας στο αρχείο παραγγελιών. Τα απαραίτητα στοιχεία που εισάγονται ανάλογα με την περίπτωση σε αυτό το στάδιο είναι:

- Ø Ο κωδικός αριθμός του λογαριασμού του πελάτη.*
- Ø Ο κωδικός του αντιπροσώπου της πώλησης.*
- Ø Οι κωδικοί των προϊόντων ή των εμπορευμάτων.*
- Ø Η επιθυμητή από τον πελάτη ημερομηνία παράδοσης.*
- Ø Η παραγγελόμενη ποσότητα.*

Εάν ο πελάτης δεν είναι νέος, το σύστημα συμπληρώνει αυτόματα τα στοιχεία του στην παραγγελία διαφορετικά γίνεται πρώτα εισαγωγή των σταθερών του στοιχείων στο αρχείο πελατών. Παράλληλα με βάση τον κωδικό του αγαθού ανασύρεται από το αρχείο αποθεμάτων η περιγραφή του είδους και η τιμή του προϊόντος ή εμπορεύματος.

Σε αυτό το σημείο γίνονται έλεγχοι εγκυρότητας του λογαριασμού του πελάτη και των λογαριασμών των αποθεμάτων από τα βασικά αρχεία των

πελατών και των αποθεμάτων, αντίστοιχα. Επίσης γίνονται επιπλέον έλεγχοι των δεδομένων των λογαριασμών πελατών για την αποφυγή καταχώρησης σε έγκυρο λογαριασμό λανθασμένων δεδομένων, έλεγχοι πεδίων ως προς τη σωστή ενημέρωση τους για την αποφυγή μετέπειτα λαθών κατά την επεξεργασία των δεδομένων, έλεγχοι λογικότητας δεδομένων (π.χ. έλεγχος της παραγγελθείσας ποσότητας σε σχέση με εκείνες που έχουν παραγγελθεί στο παρελθόν), έλεγχοι των δυνατοτήτων εκτέλεσης της παραγγελίας σε σχέση με την παραγγελθείσα ποσότητα των αγαθών και την ημερομηνία παράδοσης και έλεγχοι πληρότητας για την επαλήθευση ότι όλα τα πεδία όλων των εγγράφων της συναλλαγής είναι συμπληρωμένα με τα κατάλληλα δεδομένα.

Όλα τα records των συναλλαγών που περνάνε επιτυχώς αυτή την εξέταση αποτελούν έγκυρες παραγγελίες και προωθούνται για περαιτέρω διεκπεραίωση ενώ όσα έχουν κάποιο λάθος τυπώνονται σε μία κατάσταση λαθών και εξαιρέσεων από τα σωστά records. Το σύστημα όπως οι παραγγελίες εισάγονται υπολογίζει σύνολα παρτίδων τα οποία στη συνέχεια μετά την επεξεργασία συγκρίνονται με αυτά που υπολογίστηκαν χειρόγραφα για να διασφαλιστεί η καταχώρηση όλων των παραγγελιών (Ν. Γ. Πρωτοψάλτης, 2001).

Τέλος οι επιμέρους παρτίδες ενοποιούνται στο μεγάλο αρχείο συναλλαγών που περιλαμβάνει όλες τις παραγγελίες και ενημερώνονται τα διάφορα βασικά αρχεία. Κατόπιν το σύστημα ελέγχει κατά πόσο τα αποθέματα είναι επαρκή για την εκτέλεση των παραγγελιών. Εάν είναι, ο πελάτης

χρεώνεται προσωρινά και η ποσότητα των αποθεμάτων που παραγγέλθηκαν μειώνεται από την παραγγελία του. Διαφορετικά δημιουργείται ένα record για τα είδη που πρέπει να παραχθούν ή να αγοραστούν.

Το τμήμα λήψης παραγγελιών εκδίδει την εντολή πώλησης η οποία παράγεται σε έξι αντίγραφα από τα οποία :

- Ø Το πρώτο (1^ο) πηγαίνει στην υπηρεσία έκδοσης τιμολογίων μαζί με την παραγγελία του πελάτη όπου τοποθετείται σε ένα φάκελο αναμένοντας τη συνέχιση της διαδικασίας.
- Ø Το δεύτερο (2^ο) πηγαίνει στην υπηρεσία αποστολής, στα εκκρεμή, ώσπου να παραληφθούν τα εμπορεύματα.
- Ø Το τρίτο (3^ο) και το τέταρτο (4^ο) περνάνε από την υπηρεσία πιστώσεων προς έγκριση.
- Ø Το πέμπτο (5^ο) παραδίδεται στο πελάτη για την γνωστοποίηση αποδοχής της παραγγελίας.
- Ø Τέλος το έκτο (6^ο) μένει στην υπηρεσία.

Η εντολή πώλησης καταχωρείται σε αντίστοιχο αρχείο, κατά αύξουσα σειρά, το οποίο ενημερώνεται και κατά τον χρόνο εκτέλεσης και τιμολόγησής της. Το αρχείο αυτό ενημερώνεται και τηρείται και για στατιστικούς πληροφοριακούς σκοπούς. Βασική προϋπόθεση για την κατάρτιση της

σύμβασης της πώλησης είναι η συμφωνία των συμβαλλόμενων μερών ως προς τους όρους της πώλησης π.χ. τιμή κατά μονάδα, τρόπος πληρωμής, χρόνος και τόπος παράδοσης των αποθεμάτων κ.λπ.

Στην υπηρεσία πιστώσεων διενεργείται έλεγχος για το ύψος της πίστωσης που μπορεί να χορηγηθεί στον πελάτη από την επιχείρηση ώστε να δοθεί από τον αρμόδιο η έγκριση της πίστωσης. Οι έλεγχοι αυτοί γίνονται πριν την εκτέλεση της παραγγελίας. Στην πιστωτική πώληση, ο πωλητής αξιολογεί την φερεγγυότητα του πελάτη και εάν κρίνει ικανοποιητικό τον βαθμό του πιστωτικού κινδύνου προχωρεί στην πώληση. Η ανάληψη του πιστωτικού κινδύνου συνεπάγεται την επιβάρυνση του πελάτη με τόκους εκ μέρους του πωλητή.

Οι εγκεκριμένες εντολές πωλήσεων (3^ο και 4^ο αντίγραφο) προωθούνται στην υπηρεσία πωλήσεων. Με βάση αυτές γίνεται η παράδοση των εμπορευμάτων για αποστολή. Το ένα αντίγραφο (4^ο) αρχειοθετείται κατά αύξοντα αριθμό. Η υπηρεσία αποστολής όταν λάβει την εγκεκριμένη εντολή πώλησης (3^ο αντίγραφο) από την υπηρεσία πωλήσεων και μαζί με το δεύτερο (2^ο) αντίγραφο της εντολής πώλησης, εκδίδει φορτωτική.

Αφού ολοκληρωθεί η φάση της αποδοχής της παραγγελίας πώλησης ακολουθεί η παράδοση των αγαθών στους πελάτες με αυτοκίνητα που ανήκουν στην ίδια την επιχείρηση ή μέσω τρίτων (μεταφορικές επιχειρήσεις). Όταν η

επιχείρηση χρησιμοποιεί μεταφορικά μέσα τρίτων είναι σημαντικό να υπάρχει γραπτώς (περασμένη και στο λογιστικό πληροφοριακό σύστημα) η συμφωνία με τους μεταφορείς σχετικά με την έγκαιρη παράδοση των αγαθών, την ασφαλή μεταφορά τους κ.λπ.

Οι αποθηκάριοι με την βοήθεια του Δελτίου των αποθεμάτων για φόρτωση παραδίδουν στο τμήμα φόρτωσης τα είδη. Στο σημείο αυτό εκδίδονται από την αποθήκη το Δελτίο εξαγωγής αποθεμάτων και το δελτίο αποστολής προς τον πελάτη. Το τμήμα φόρτωσης συγκρίνει τα ποσοτικά δεδομένα των ειδών που αναφέρονται στο δελτίο αποθεμάτων για φόρτωση με τα δεδομένα των δελτίων εξαγωγής, αποστολής και με το αντίγραφο της παραγγελίας πωλήσεων που της έχει στείλει το τμήμα παραγγελιών.

Το τμήμα φόρτωσης μετά την καταμέτρηση και τον έλεγχο των ειδών που παρέλαβε από την αποθήκη εκδίδει την φορτωτική ή εντολή μεταφοράς σε τέσσερα αντίγραφα και γίνεται ενημέρωση στο σημείο αυτό του βασικού αρχείου των αποθεμάτων που πρέπει να δείχνει τα διαθέσιμα είδη μετά την εκτέλεση της συγκεκριμένης παραγγελίας. Το πρώτο αντίγραφο της φορτωτικής(1^ο), καθώς επίσης και αντίγραφα των δελτίων εξαγωγής ειδών από την αποθήκη και αποστολής πηγαίνουν στην υπηρεσία έκδοσης τιμολογίων για την έκδοση του τιμολόγιου (Ν. Γ. Πρωτοψάλτης, 2001).

Ένα αντίγραφο της φορτωτικής (2^ο) κρατάει η υπηρεσία αποστολής η οποία το αρχειοθετεί μαζί με την εντολή της πώλησης (2^ο αντίγραφο). Επίσης αντίγραφο του δελτίου εξαγωγής παραμένει στην αποθήκη και φυσικά αντίγραφο του δελτίου αποστολής στο στέλεχος έκδοσης του εντύπου. Ένα αντίγραφο της φορτωτικής (3^ο) μαζί με το packing slip και το δελτίο αποστολής συνοδεύει τα αγαθά και παραδίδεται στον πελάτη. Σε περίπτωση που τα μεταφορικά πληρώνονται από τον πελάτη η φορτωτική χρησιμεύει και σαν τιμολόγιο των μεταφορικών σε ορισμένες περιπτώσεις.

Τέλος, ένα αντίγραφο της φορτωτικής (4^ο) κρατάει ο μεταφορέας, στην περίπτωση που η μεταφορά γίνει μέσω τρίτων. Κατόπιν, η υπηρεσία εκδόσεως τιμολογίων συγκεντρώνει την εγκεκριμένη εντολή πωλήσεων (3^ο αντίγραφο), την φορτωτική (1^ο αντίγραφο), την παραγγελία πελάτη, την εντολή πωλήσεως (1^ο αντίγραφο) και με βάση αυτά εκδίδει το τιμολόγιο πωλήσεως σε τρία αντίγραφα. Με βάση το τιμολόγιο πώλησης γίνεται η καταχώρηση στο ημερολόγιο πωλήσεων.

Το πρώτο αντίγραφο του τιμολογίου πώλησης μαζί με την εγκεκριμένη εντολή πωλήσεων (3^ο αντίγραφο), την φορτωτική (1^ο αντίγραφο), την παραγγελία πελάτη, την εντολή πωλήσεως (1^ο αντίγραφο) αρχειοθετούνται κατά αύξοντα αριθμό τιμολογίου. Το δεύτερο αντίγραφο προωθείται στην υπηρεσία λογαριασμών εισπρακτέων. Τέλος το τρίτο αντίγραφο αποστέλλεται στον πελάτη.

Η υπηρεσία λογαριασμών εισπρακτέων παρακολουθεί τον αύξοντα αριθμό του τιμολογίου πώλησης (σε σχέση με τα υπόλοιπα) και με βάση αυτό ενημερώνει τους λογαριασμούς των πελατών και το καθολικό εισπρακτέων λογαριασμών. Τέλος το αρχειοθετεί κατά χρονολογική σειρά. Για την πραγματοποίηση των εσόδων γίνονται ορισμένα έξοδα, χορηγούνται εκπτώσεις στους πελάτες (εκπτώσεις πωλήσεων) και γίνονται δεκτά αποθέματα που επιστρέφουν οι πελάτες (επιστροφές πωλήσεων). Η διαφορά των εξόδων, των εκπτώσεων και των επιστροφών πωλήσεων από τα έσοδα αποδίδει τα καθαρά έσοδα από τις πωλήσεις.

Όταν πραγματοποιηθεί η πιστωτική πώληση και παραδοθεί το εμπόρευμα, τότε αναγνωρίζεται και η απαίτηση του πωλητή έναντι του αγοραστή. Το ύψος της είναι ίσο με τα καθαρά έσοδα από την πώληση προσαυξημένα με τους τόκους και τον φόρο προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ). Όταν εισπραχθούν οι απαιτήσεις, το ταμείο ή ο λογαριασμός των καταθέσεων αυξάνονται κατά το εισπραχθέν ποσό και μειώνεται το ποσό των απαιτήσεων. Έτσι, ολοκληρώνεται ο κύκλος των συναλλαγών πωλήσεων.

Όταν επιστρέφονται αγαθά από τους πελάτες ή όταν χορηγούνται εκπτώσεις, εκδίδεται από την υπηρεσία πιστώσεων ή τον αρμόδιο για την χορήγηση της έκπτωσης ένα πιστωτικό σημείωμα. Πριν την έκδοση του, ο αρμόδιος υπάλληλος βεβαιώνεται για την εισαγωγή των ειδών στην αποθήκη (βάση αντιγράφου δελτίου παραλαβής). Ένα αντίγραφο του πιστωτικού

σημειώματος πηγαίνει στον πελάτη, ένα στην υπηρεσία λογαριασμών εισπρακτέων για να πιστωθούν οι λογαριασμοί των πελατών και ένα αντίγραφο παραμένει ως αρχείο στην υπηρεσία πιστώσεων.

Επίσης, εάν ο πελάτης αποδειχτεί στην πορεία επισφαλής και δεν εισπραχθούν τα χρήματα της απαίτησης εκδίδεται ένα πιστωτικό σημείωμα εγκεκριμένο από τον διευθυντή εκπτώσεων για την διαγραφή της απαίτησης. Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις τα άτομα που εκδίδουν τα τιμολόγια και τα πιστωτικά σημειώματα, τα άτομα που παρακολουθούν και ενημερώνουν τους λογαριασμούς και τα άτομα που εισπράττουν τα χρήματα των απαιτήσεων πρέπει να είναι διαφορετικά.

4. Μέτρα Από Μέρους των Ελληνικών Οικονομικών Αρχών για την Πάταξη της Φοροδιαφυγής και την Τήρηση των Σωστών Ελέγχων στο Λογιστικό Κύκλωμα Επιχειρήσεων

4.1. Κυρώσεις που Επιβάλλονται Από τους Αρμοδίους

4.1.1 Διοικητικές Κυρώσεις

Το φύλλο ελέγχου και η πράξη προσδιορισμού εκδίδεται για τον φορολογούμενο ο οποίος έχει υποβάλλει ανακριβή δήλωση ή παρέλειψε να υποβάλλει δήλωση για την επιχείρησή τους. Αναφέροντας ανακριβή δήλωση δεν εννοείται μόνο αυτή στην οποία δεν έχουν μεταφερθεί ορθά τα κέρδη των βιβλίων των επιχειρήσεων, αλλά και σε κάθε περίπτωση που ο φορολογικός έλεγχος καταλογίζει οποιαδήποτε διαφορά με βάση τα ευρήματά του, είτε τα βιβλία κρίνονται ανακριβή, είτε κρίνονται ανεπαρκή, είτε ειλικρινή οπότε στην τελευταία αυτή περίπτωση προστίθενται οι λογιστικές διαφορές στην φορολογία εισοδήματος και οι λοιπές διαφορές στις λοιπές φορολογίες.. Έτσι στο φύλλο ελέγχου καταγράφονται αυτά που δήλωσε ο φορολογούμενος, αυτά που προσδιόρισε ο έλεγχος και στην συνέχεια ο φόρος που προκύπτει από την διαφορά ελέγχου και δήλωσης.

Εκτός όμως από την διαφορά κύριου φόρου που προκύπτει από τον διενεργηθέντα έλεγχο επιβάλλεται πρόσθετος φόρος είτε ως προσαύξηση, το ύψος του οποίου υπολογίζεται ως ποσοστό ανά μήνα για το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί από την προθεσμία υποβολής της δήλωσης και την

ημεροχρονολογία έκδοσης του αντίστοιχου φύλλου ή πράξης, ενώ το ποσοστό προσαύξησης συναρτάται από το αν αφορά άμεση ή έμμεση φορολογία, με υψηλότερες προσαυξήσεις ανά μήνα στην έμμεση φορολογία καθώς και αν υπάρχει ανακριβής δήλωση ή μη υποβολή δήλωσης με υψηλότερες προσαυξήσεις ανά μήνα στην μη υποβολή, κατά τα ρυθμιζόμενα στην σχετική νομοθεσία (Άρθρο 1 Νόμου 2523/97). Τα ως άνω ποσοστά προσαύξησης στα φύλλα ελέγχου έχουν σαν οροφή 200% από το 2004 και μετά (Άρθρο 2 § 4 Νόμου 2523/97). Οι εν λόγω προσαυξήσεις, όπως σημειώσαμε και σε άλλο σημείο, κατά τον συμβιβασμό μειώνονται υποχρεωτικά στα 3/5.

Άλλη βασική κατηγορία διοικητικών κυρώσεων για φοροδιαφυγή στις επιχειρήσεις αποτελούν τα πρόστιμα. Έτσι υπάρχει το γενικό πρόστιμο που επιβάλλεται σε επιχειρήσεις επί μη τήρησης υποχρεώσεων γενικά που απορρέουν από την κείμενη φορολογική νομοθεσία, εφόσον δεν προβλέπεται η επιβολή πρόσθετου φόρου ή δεν προκύπτει ποσό φόρου για καταβολή. Το πρόστιμο αυτό κυμαίνεται από εκατόν δέκα επτά (117) ευρώ μέχρι χίλια εκατόν εβδομήντα (1170) ευρώ, κατά την κρίση της φορολογικής αρχής (Άρθρο 4 Νόμου 2523/97). Για επιχειρήσεις επιβάλλονται πρόστιμα επί μη ορθής εφαρμογής των διατάξεων γενικά του ΠΔ 186/92 (Κ.Β.Σ.) και επί μη ορθής εφαρμογής των διατάξεων περί Φορολογικών Μηχανισμών καθώς και αυτών που αναφέρονται στις τεχνικές προδιαγραφές των φορολογικών ταμειακών

μηχανών και συστημάτων σύμφωνα με το Νόμο 1809/88, όπως έχει τροποποιηθεί με τις διατάξεις Νόμου 2052/2002 και 3522/2006.

Τα πρόστιμα αυτά προσδιορίζεται κατ' αντικειμενικό τρόπο, με βάση συγκεκριμένες παραμέτρους που ορίζει ρητά ο νόμος (Άρθρο 5 του Νόμου 2523/97) ανάλογα την κατηγορία βιβλίων (Α' 293 € Β 586 € Γ 880 €), που στην συνέχεια εφαρμόζονται οι συντελεστές βαρύτητας ανάλογα την σοβαρότητα παράβασης, 2, 3, 4 κλπ. και ανάλογα αν είναι αυτοτελείς ή γενικές παραβάσεις. Για τις παραβάσεις στους φορολογικούς μηχανισμούς όπως ταμειακές μηχανές, οι συντελεστές βαρύτητας φθάνουν το 100 (Άρθρο 10 Νόμου 1809/88 & 16 Νόμου 2579/1998). Σε ορισμένες περιπτώσεις τα πρόστιμα δεν ακολουθούν αυτή την σειρά, όπου για παράδειγμα στην μη έκδοση φορολογικού στοιχείου όπως απόδειξη, τιμολογίου αξίας άνω των 880 € το πρόστιμο είναι ισόποσο για κάθε μη έκδοση (Άρθρο 5 § 10^α Νόμου 2523/97), ενώ στην έκδοση και λήψη εικονικών φορολογικών στοιχείων το πρόστιμο είναι διπλάσιο της αξίας των στοιχείων (§ 10^β ίδιου άρθρου) και επιπλέον τριπλάσιο της αξίας του ΦΠΑ (Άρθρο 6 Νόμου 2523/97).

Πρέπει όμως να τονιστεί ότι οι σοβαρές παραβάσεις του ΚΒΣ δεν έχουν μόνο σαν αποτέλεσμα την επιβολή προστίμων, αλλά επιφέρουν και την απόρριψη των βιβλίων (Άρθρο 30 ΠΔ 186/92). Δηλαδή κατά τον τακτικό φορολογικό έλεγχο τα ακαθάριστα έσοδα και κέρδη των βιβλίων λαμβάνονται μερικώς υπόψη για να προσδιοριστούν εξωλογιστικά ακαθάριστα έσοδα και

κέρδη (Άρθρο 30 & 32 Νόμου 2238/94) που μπορεί να οδηγήσουν σε αφανισμό την επιχείρηση.

4.1.2. Ποινικές Κυρώσεις

Όταν από τον έλεγχο διαπιστώνεται διάπραξη συγκεκριμένων φορολογικών παραβάσεων που χαρακτηρίζονται από τον νόμο (Άρθρο 17, 18 & 19 Ν. 2523/97) *αδικήματα φοροδιαφυγής*, προβλέπεται η επιβολή ποινικών κυρώσεων κατά των δραστών και των κατά περίπτωση αυτουργών και συνεργών από τα αρμόδια ποινικά δικαστήρια, ύστερα από μηνυτήρια αναφορά των αρμόδιων ελεγκτικών αρχών

Τέτοια αδικήματα φοροδιαφυγής είναι όταν ο διαφυγών φόρος από μη υποβολή ή ανακριβή δήλωση στην φορολογία εισοδήματος και φορολογία η οποία υπερβαίνει ανά διαχειριστική περίοδο το ποσό των 15.000 € (Άρθρο 17 Νόμου 2523/97) καθώς και η μη απόδοση ή η ανακριβής απόδοση στο Δημόσιο του Φ.Π.Α., και των λοιπών εμμέσων φόρων, εφόσον το προς απόδοση ποσό του κατά περίπτωση κύριου φόρου, τέλους ή εισφοράς ή το ποσό του Φ.Π.Α. που συμψηφίστηκε ή επιστράφηκε ή δεν αποδόθηκε, υπερβαίνει σε ετήσια βάση το ποσό των τριών χιλιάδων (3.000) ευρώ (Άρθρο 18 Νόμου 2523/97)

Για τα εν λόγω αδικήματα φοροδιαφυγής προβλέπεται ποινή φυλάκισης τουλάχιστον ενός έτους έως κάθειρξη μέχρι δέκα ετών, ανάλογα με το ύψος των κατά περίπτωση ποσών. Ακόμη αδίκημα φοροδιαφυγής αποτελεί παραβίαση ή παραποίηση φορολογικών μηχανισμών και συστημάτων ή η επέμβαση κατά

οποιοδήποτε τρόπο στη λειτουργία του μηχανισμού ή η διάθεση ή χρησιμοποίηση παραβιασμένου ή διαφοροποιημένου ή παραποιημένου τέτοιου μηχανισμού (Νόμος 1809/1988 ως ισχύει) , όπου προβλέπεται ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών (3) μηνών (Άρθρο 10 Νόμου 1809/88 & 34 του Νόμου 3522/2006). Οι ως άνω ποινικές διώξεις ασκούνται αυτεπάγγελα, δεν αρχίζουν όμως πριν από την τελεσιδικία της οικείας υπόθεσης στα διοικητικά δικαστήρια επί άσκησης προσφυγής ή την οριστικοποίηση της φορολογικής εγγραφής επί μη άσκησης εμπρόθεσμης προσφυγής (Άρθρο 15 § 2 Νόμου 2523/97).

Αν η συνολική αξία των εικονικών φορολογικών στοιχείων υπερβαίνει τα 150.000 ευρώ η μηνυτήρια αναφορά υποβάλλεται αμέσως με την ολοκλήρωση του ελέγχου και ζητείται από τον αρμόδιο εισαγγελέα η κατά προτεραιότητα εκδίκαση της υπόθεσης με βάση τα πορίσματα του φορολογικού ελέγχου (Άρθρο 21 § 2 Ν. 2523/97) και όχι όπως στις προηγούμενες περιπτώσεις. Όταν η συνολική αξία των πλαστών και εικονικών φορολογικών στοιχείων, για την πλαστότητα ή εικονικότητα των οποίων καταδικάζεται ο δράστης, υπερβαίνει το ποσό των 235.000 ευρώ, επιβάλλεται ως παρεπόμενη ποινή το κλείσιμο της επαγγελματικής εγκατάστασης αυτού μέχρι ένα μήνα.

4.2 Πλαίσιο Στρατηγικής Καταπολέμησης Φοροδιαφυγής για το Έτος 2006 Από Μέρος των Αρμοδίων Οικονομικών Υπηρεσιών Σύμφωνα με Αρχεία του Υπουργείου Οικονομικών Μέσω του Εντοπισμού Λαθών και Απατών στο Λογιστικό Κύκλωμα

Η προσπάθεια πάταξης της φοροδιαφυγής από μέρους των οικονομικών υπηρεσιών για το έτος 2006, στηρίχθηκε αποκλειστικά στην υλοποίηση επιχειρησιακών πλαισίων δράσης με καθορισμένους αριθμητικούς στόχους ελεγχόμενων επιχειρήσεων, ελευθέρων επαγγελματιών και άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων. Η επιλογή των ελεγκτικών στόχων του προγράμματος δράσης ήταν αποτέλεσμα κριτηρίων και προτεραιοτήτων η οποία βασίζονταν κυρίως :

- Ø *Στην ανάλυση του ελεγκτικού αποτελέσματος των προηγούμενων ετών, ως προς την παραβατικότητα και το βαθμό συμμόρφωσης των ελεγχόμενων*
- Ø *Στη δυνατότητα υλοποίησης εκ μέρους των υπηρεσιών, των επιχειρησιακών πλαισίων δράσης, στοιχείο που ήταν άμεσα συνδεδεμένο, εκτός των άλλων, με το ανθρώπινο δυναμικό και τα μέσα που ήταν διαθέσιμα για την επίτευξη των στόχων*
- Ø *Στις γενικότερες κατευθύνσεις που τέθηκαν στα πλαίσια κατάρτισης και εκτέλεσης του κρατικού προϋπολογισμού, ως προς το σκέλος των δημοσίων εσόδων*
- Ø *Στην αναγκαιότητα παροχής συνδρομής στη δράση άλλων κρατικών υπηρεσιών ή φορέων στα πλαίσια υλοποίησης μέτρων ευρύτερης οικονομικής πολιτικής*
- Ø *Στις ειδικότερες συνθήκες λειτουργίας της αγοράς*

Η υλοποίηση του προγράμματος δράσης στα αμιγώς φορολογικά αντικείμενα ελέγχου κινήθηκε θετικά βέβαια σε σχέση με τους στόχους που είχαν τεθεί. Ειδικότερα οι στόχοι αυτοί είχαν τεθεί για τους ακόλουθους ελέγχους :

4.2.1 Στοχευόμενοι έλεγχοι

Πραγματοποιήθηκαν περίπου 52.940 στοχευόμενοι έλεγχοι και εντοπίστηκαν 24.801 περιπτώσεις παραβατών, με συνολικό αριθμό 278.595 παραβάσεων. Το μέσο ποσοστό παραβατικότητας ανήλθε περίπου στο 47%. Οι κυριότερες παραβάσεις που διαπιστώθηκαν αφορούσαν :

Ø Μη έκδοση ή ανακριβή έκδοση στοιχείων σε 112.796 περιπτώσεις

Ø Έκδοση ή λήψη εικονικών & πλαστών φορολογικών στοιχείων ή νόθευση αυτών σε 20.851 περιπτώσεις

Ø Μη υποβολή ή ανακριβής υποβολή δηλώσεων επιρριπτόμενων και παρακρατούμενων εμμέσων και αμέσων φόρων σε 7.305 περιπτώσεις, όπου τα προς βεβαίωση ποσά ξεπερνούν τα 97.000.000 ευρώ.

4.2.2 Έλεγχοι Διακίνησης

Με δεδομένο ότι ένα μεγάλο μέρος της οικονομικής δραστηριότητας πραγματοποιείται μέσω της διακίνησης αγαθών, δόθηκε ιδιαίτερη βαρύτητα στην πραγματοποίηση μεγάλου αριθμού ελέγχων διακίνησης, προσανατολιζόμενων στην κάλυψη όσο το δυνατόν μεγαλύτερου χώρου

ευθύνης των Περιφερειακών Διευθύνσεων. Προς την κατεύθυνση αυτή πραγματοποιήθηκαν 71.699 έλεγχοι διακίνησης και εντοπίστηκαν 6.976 περιπτώσεις παραβατών, με συνολικό αριθμό 12.040 παραβάσεων.

4.2.3 Επεξεργασίες

Πέρα όμως από τους ανωτέρω ελέγχους, ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει και για το πολύ σημαντικό έργο που επιτελέστηκε από τους υπαλλήλους των Περιφερειακών Διευθύνσεων και αφορούσε τις ελεγκτικές επαληθεύσεις στα ανεπίσημα στοιχεία (δεύτερα βιβλία), καθώς και επίσημα βιβλία και στοιχεία που είχαν κατασχεθεί και παραληφθεί αντίστοιχα από τις επιχειρήσεις. Από την επεξεργασία των ανωτέρω βιβλίων και στοιχείων προέκυψε μεγάλης έκτασης φοροδιαφυγή, με την χρήση εικονικών – πλαστών και νοθευμένων φορολογικών στοιχείων, τη μη έκδοση φορολογικών στοιχείων αξίας και τη μη απόδοση οφειλομένων επιρριπτόμενων και παρακρατούμενων, εμμέσων και αμέσων φόρων. Το έργο αυτό προέκυψε από την ολοκλήρωση 1.147 φορολογικών υποθέσεων παρελθόντων ετών. Από τους ελέγχους αυτούς βρέθηκαν 744 παραβάτες με 24.949 παραβάσεις. Η παραβατικότητα στην κατηγορία αυτή των ελεγχόμενων επιχειρήσεων κυμάνθηκε κατά μέσο όρο στο 65%, οι κυριότερες δε παραβάσεις που καταλογίστηκαν αφορούσαν :

Ø Έκδοση ή λήψη εικονικών ή εικονικών & πλαστών φορολογικών στοιχείων ή νόθευση αυτών σε 8.931 περιπτώσεις

Ø Μη έκδοση ή ανακριβής έκδοση στοιχείων σε 10.505 περιπτώσεις

Ø Έκδοση από μη νόμιμο φορολογικό μηχανισμό σε 985 περιπτώσεις.

4.3 Καταγραφή Διαφορών στην Απογραφή των Επιχειρήσεων Μέσω του Εντοπισμού Λαθών και Απατών στο Λογιστικό Σύστημα – Παράδειγμα Απάτης στο Λογιστικό Σύστημα Επιχείρησης με Αλλοίωση Αποτελεσμάτων

Οι εν λόγω διαφορές στην απογραφή αναφέρονται στις παραβιάσεις των άρθρων 27 & 28 του ΠΔ 186/92 (ΚΒΣ). Εκεί όμως που εντοπίστηκαν οι σημαντικές διαφορές αναφέρονται στον διαφορετικό τρόπο αποτίμησης από έτος σε έτος χωρίς την έγκριση της Επιτροπής Λογιστικών Βιβλίων του ΥΠΟΟ (Άρθρο 28 § 2 ΚΒΣ). Παρακάτω αναλύεται χαρακτηριστική περίπτωση αλλοίωσης των αποτελεσμάτων από παραγωγική επιχείρηση όπου μεταβάλλοντας τον ποσοστιαίο καταμερισμό μεταξύ δαπανών παραγωγής και διοίκησης - διάθεσης, μειώθηκαν τα φορολογητέα κέρδη μιας χρήσης, με σκοπό να φαίνονται αυξημένα τα κέρδη της επόμενης χρήσης για λόγους που εκτίθενται παρακάτω.

Έτσι η εν λόγω επιχείρηση με μεταφορά ποσών από ένα λογαριασμό σε άλλον αλλοιώθηκαν τα αποτελέσματα. Συγκεκριμένα τμήμα των δαπανών παραγωγής, που ως γνωστό επιβαρύνουν το κόστος παραγωγής, χαρακτηριζόμενα ως δαπάνες αδρανείας, μεταφέρθηκαν κατευθείαν ως μειωτικά του λογιστικού αποτελέσματος αντί της ορθής μεταφοράς ως επαυξητικό στοιχείο του κόστους παραχθέντων και άρα των μενόντων, με αποτέλεσμα την μείωση του τελικού λογιστικού αποτελέσματος της ελεγχόμενης χρήσης.

Αναλυτικότερα, περιγράφεται το παρακάτω παράδειγμα, που απλοποιήθηκε βασιζόμενο όμως στην μέθοδο της ελεγχθείσας επιχείρησης. Από τον έλεγχο προέκυψε συγκεντρωτικά ο μερισμός των δαπανών ως εξής :

ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΙΜΕΡΙΣΜΕΝΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΟΜΑΔΑΣ 6	ΣΥΝΟ ΛΟ	ΠΑΡΑΓΩ ΓΗ	ΔΙΟΙΚ. ΔΙΑΘ. κλπ		
	600.000	300.000	300.000		
Περαιτέρω επιμερισμός της παραπάνω στήλης Παραγωγής, όπως προκύπτει από τα βιβλία μας έδωσε τα στοιχεία					
ΕΠΙΜΕΡΙΣΜΟΣ ΔΑΠ. ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	Π1	Π2	Π3	ΚΟΣΤΟΣ ΑΔΡΑΝΕ ΙΑΣ	ΣΥΝ.ΔΑΠ ΠΑΡΑΓΩ ΓΗΣ
	15.000	25.000	10.000	250.000	300.000

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι τμήμα των Δαπανών Παραγωγής (Γενικών Βιομηχανικών Εξόδων – ΓΒΕ 250.000 €), κρίθηκαν ως μη κοστολογήσιμα έξοδα και μεταφέρθηκαν κατευθείαν στα αποτελέσματα, με την αιτιολογία ότι για μεγάλο χρονικό διάστημα η επιχείρηση παράγει σε εποχιακό

επίπεδο. Η εν λόγω ενέργεια κατά την αρχή της λογιστικής επιστήμης (Φινοκαλιώτης, 1999) γίνεται όταν ο βαθμός της παραγωγικής δραστηριότητας μειώνεται κάτω από ένα σημείο, που θεωρείται ότι αντιστοιχεί στην ομαλή δραστηριότητα της επιχείρησης. Με τον τρόπο αυτό το κόστος της ελαττωμένης δραστηριότητας δεν επιβαρύνεται με το σύνολο των σταθερών δαπανών παραγωγής.

Η εν λόγω σκέψη βασίζεται στην αρχή της ορθολογικής επιβάρυνσης. Στα πλαίσια της αρχής αυτής όταν η πραγματική δραστηριότητα είναι μικρότερη από της ως κανονική θεωρούμενη, τότε ένα τμήμα των σταθερών εξόδων παραμένει αναπορρόφητο (unabsorbed expenses). Εφόσον λοιπόν το αναπορρόφητο τμήμα των σταθερών εξόδων μεταφέρεται στα αποτελέσματα χρήσης (διότι είναι δυνατόν να τύχει και άλλου χειρισμού δηλ. να ανακοστολογηθεί), ως μειωτικό του γενικού αποτελέσματος, το αντίστοιχο ποσό θεωρείται μη κοστολογήσιμο.

Στις διατάξεις του ΚΒΣ (Άρθρο 28 ΠΔ 186/92) γίνεται αναφορά μόνο στο ιστορικό κόστος παραγωγής. Στο Γενικό λογιστικό σχέδιο (ΠΔ 1123/1980, αρθ. 1 § 2.2.205) που παραπέμπουν οι διατάξεις του ΚΒΣ (Άρθρο 28 § 2), όπου δίδονται εννοιολογικοί προσδιορισμοί μεταξύ άλλων για το ιστορικό κόστος παραγωγής, αναφέρεται ότι άμεσο κόστος αγοράς (η τιμή κτήσης) των πρώτων υλών και των διαφόρων υλικών που χρησιμοποιήθηκαν στην παραγωγή των αγαθών, προσαυξημένο με τα γενικά (έμμεσα) έξοδα αγορών, καθώς και με τα

άμεσα και έμμεσα έξοδα παραγωγής (κόστος κατεργασίας) που δαπανήθηκαν για να φτάσουν τα παραγμένα αγαθά στην θέση και την κατάσταση που βρίσκονται κατά την απογραφή.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι το ιστορικό κόστος, που αναφέρεται στον ΚΒΣ, συντελείται με την απορρόφηση του συνόλου των σταθερών εξόδων. Έτσι κατά την κρατούσα άποψη αν το ιστορικό κόστος μας λέει τι πράγματι στοίχισε το συγκεκριμένο επίπεδο παραγωγής, το ορθολογικό κόστος αποτελεί κόστος ελέγχου (κανονικό κόστος). Η διαφορά στα δύο κόστη, σε περίπτωση μείωσης της δραστηριότητας κάτω από την ως κανονική θεωρούμενη δίνει το κόστος αδρανείας (cost of not producing, loss from idle capacity). Το εν λόγω κόστος αδρανείας, χαρακτηριζόμενο από την επιχείρηση, είναι χρήσιμο μόνο για τις εσωτερικές ανάγκες της επιχείρησης για να γνωρίζει τι ζημιώνει από την αδράνεια ενός τμήματος της ή του συνόλου της. Επιπροσθέτως το ορθολογικό κόστος, αφού όπως προαναφέραμε έχει απαλλαγεί από την επίδραση των σταθερών εξόδων, δεν εξαρτάται από το μικρό ή μεγάλο ύψος της δραστηριότητας και δεν παρουσιάζει μεγάλες διακυμάνσεις όπως το ιστορικό που είναι δύσκολο να προσδιοριστούν τα αίτιά τους.

Ευνόητο είναι ότι το ιστορικό και το ορθολογικό κόστος δεν θα διαφέρουν εφόσον συμπίπτουν ο κανονικός με τον πραγματικό βαθμό απασχόλησης. Όλα αυτά βέβαια αν και εξυπηρετούν την επιχείρηση στο έργο της για την εφαρμογή συγκεκριμένων τακτικών, δεν εξυπηρετούν στο

φορολογικό πεδίο. Αντίθετα έρχονται σε αντίθεση με την φορολογική νομοθεσία. Όπως αναφέραμε παραπάνω στο ΚΒΣ προβλέπεται μόνο το ιστορικό κόστος παραγωγής.

Αλλά και η νομολογία (διοικητική και δικαστηριακή) έχει δεχθεί ότι σε περίπτωση αδρανείας δεν αναγνωρίζονται οι δαπάνες αυτές. Έτσι η έκπτωση απόσβεσης επιτρέπεται μόνο στην περίπτωση κατά την οποία το πάγιο στοιχείο χρησιμοποιείται πράγματι από την επιχείρηση στην κρινόμενη διαχειριστική περίοδο (Σ.τ.Ε. 884/68 πολ 512/74). Άρα όταν ένα πάγιο δεν χρησιμοποιείται στην παραγωγική διαδικασία δεν επιτρέπεται ο υπολογισμός επ' αυτού αποσβέσεων ακόμη και αν φθείρεται η απαξιώνεται με την πάροδο του χρόνου. Πρόσκαιρη διακοπή χρησιμοποίησης παγίων στοιχείων για την διενέργεια επισκευών δεν επηρεάζει τις αποσβέσεις (Σ.τ.Ε. 4517/86). Ακόμη έχει κριθεί (ΣτΕ 3310/1987), ότι εφόσον η επιχείρηση βρίσκεται σε λειτουργία όλη την διάρκεια της χρήσης και τα πάγια στοιχεία δεν απομακρύνονται από αυτήν και δεν αποκόπτονται από την εξυπηρέτηση των σκοπών της, η απόσβεση τους υπολογίζεται επί ετησίας βάσεως, και όταν ακόμη πραγματοποιεί έσοδα κατά ορισμένους μόνο μήνες του έτους.

Δεν θα υπήρχε θέμα συζήτησης βέβαια για διαφοροποίηση του κόστους στην μοναδική εκείνη περίπτωση που δεν θα υπήρχαν αποθέματα λήξης. Εφόσον όμως υπάρχουν αποθέματα στην απογραφή λήξης, οδηγούμαστε στο ασφαλές συμπέρασμα ότι έχει γίνει υποτίμηση της απογραφής λήξης κατά το

τμήμα εκείνο των, κατά την επιχείρηση, δαπανών αδρανείας που έχουν μειώσει τα αποτελέσματα ενώ κατά τον επιβαλλόμενο λογιστικό χειρισμό αναλογούν στα μένοντα της απογραφής λήξης. Και τούτο διότι με τον νόμιμα προβλεπόμενο λογιστικό χειρισμό κατά την ιστορική κοστολόγηση, θα αύξαναν την αξία της απογραφής λήξης στην πραγματική της αξία. Έτσι οι από την επιχείρηση χαρακτηριζόμενες δαπάνες αδρανείας (που στην ουσία είναι δαπάνες παραγωγής, αφού από αυτές αφαιρέθηκαν), αν δεν είχαν εκπέσει ολοσχερώς από τα αποτελέσματα θα προσαύξαναν, όπως προβλέπεται από την ιστορική κοστολόγηση, το κόστος παραχθέντων και κατά συνέπεια την αξία κόστους διαθεσίμων* και άρα την απογραφή λήξης

Ως γνωστό αυξημένη απογραφή λήξης οδηγεί σε μεγαλύτερο τελικό λογιστικό αποτέλεσμα, αφού ένα τμήμα του κόστους, εδώ των ΓΒΕ, ίσο προς την ποσοστιαία αναλογία των μενόντων, υφίσταται αποθεματοποίηση (stockage) και αναβάλλεται η αφαίρεσή του από τα έσοδα της χρήσης στην οποία θα πουληθεί το απόθεμα απογραφής τέλους χρήσης.)

Στην εξεταζόμενη περίπτωση της επιχείρησης το προαναφερόμενο τμήμα των «δαπανών αδρανείας» που αναλογεί στην απογραφή λήξης, προστέθηκε από τον φορολογικό έλεγχο σε αυτήν, οπότε με την αύξηση της απογραφής λήξης στην πραγματική της αξία, αυξήθηκαν ισόποσα τα κέρδη. Για να βρεθεί το τμήμα των δαπανών αδρανείας που αναλογούν στην απογραφή, ο φορολογικός έλεγχος αφού τις πρόσθεσε στο κόστος παραχθέντων και άρα στο

κόστος διαθεσίμων, τις επιμέρισε στην συνέχεια αναλογικά στα ποσά που συνθέτουν το κόστος διαθεσίμων, που είναι το Κόστος Πωληθέντων + η απογραφή λήξης.

Ο εν λόγω επιμερισμός των «δαπανών αδρανείας» σε κόστος πωληθέντων και απογραφή λήξης προκύπτει από το γινόμενο: των «δαπανών αδρανείας» επί ποσοστό ίσο με τον λόγο της αξίας απογραφής λήξης προς την αξία του κόστους των διαθεσίμων αντιπροσωπεύει το ποσοστό της αξίας της απογραφής λήξης στο σύνολο της αξίας των διαθεσίμων προϊόντων της χρήσης.

$$\text{Ο παραπάνω λόγος} = \frac{\text{Απογραφή λήξης}}{\text{Κόστος διαθεσίμων}^{***}} = \frac{258.139,53}{925.000,00} = 27,90698\%$$

(***Το κόστος διαθεσίμων προκύπτει ως εξής

Απογραφής έναρξης 75.000,00

+Κόστος Παραχθέντων	Αξία Α' & Β' υλών που βιομηχ/καν	}	
	Αξία αναλωσίμων που βιομηχ/καν		
	Αξία ανταλλακτικών		800.000,00

	στην παραγωγή	
	Αξία	
	υλ.συσκευασίας σε	
	παραγωγή	
	Δαπάνες	
	παραγωγής	50.000,00
		<hr/>
Κόστος διαθέσιμων ετοιμών		
προϊόντων		925.000,00)
		<hr/> <hr/>

Αν πολλαπλασιαστεί το παραπάνω ποσοστό με το ποσό των δαπανών αδρανείας, αποδίδει το παρακάτω :

Ποσό διαφοράς αποτίμησης απογραφής: 250.000,00 X 27,9068% = 69.767,45 €

Το πιο πάνω ποσό προστιθέμενο στην αξία απογραφής λήξης, αυτή λαμβάνει την πραγματική της αξία, οπότε ισόποσα αυξάνουν τα κέρδη. Στο ίδιο λογιστικό αποτέλεσμα μπορεί κανείς να καταλήξει και με διαφορετικό τρόπο σκέψης ενεργώντας. Έτσι τις δαπάνες αδρανείας 250.000 € (διαγράφοντας τες από τον αποτελεσματικό λογαριασμό) προσθέτονται στο κόστος διαθέσιμων προϊόντων (συγκεκριμένα στο κόστος παραχθέντων που εμπεριέχεται στο κόστος διαθέσιμων).

Επειδή δε το κόστος διαθέσιμων αποτελείται από την αξία της απογραφής λήξης συν το κόστος πωληθέντων και γνωρίζοντας την εν λόγω αναλογία απογραφής/διαθέσιμα από το παραπάνω κλάσμα, επιμερίζονται οι προστιθέμενες δαπάνες αδρανείας στα δύο αυτά ποσά. Έτσι παρακάτω παρατίθεται ο πίνακα που περιέχει δύο στήλες με αριθμητικά ποσά. Στην πρώτη στήλη των ποσών απεικονίζονται τα δεδομένα, όπως προκύπτουν από τα βιβλία της επιχείρησης, ενώ στην δεύτερη στήλη απεικονίζονται τα δεδομένα μετά την διαγραφή των δαπανών αδρανείας από τα αποτελέσματα και την προσθήκη στο κόστος διαθέσιμων (απογραφή λήξης και κόστος πωληθέντων).

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ	ΤΙΜΗ	ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΕΛΕΓΧΟΥ		
Απογραφής έναρξης	150	500	75.000,00	75.000,00		
<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg); font-size: small; margin-right: 5px;">+Κόστος Παραγθέντων</div> <div style="margin-left: 10px;"> <p>Αξία Α' & Β' υλών που βιομηχ/καν</p> <p>Αξία αναλωσίμων που βιομηχ/καν</p> <p>Αξία ανταλκών που βιομηχ/καν</p> <p>Αξία υλικών συσκ σε παραγωγή</p> <p>Σύνολο ΔΑΠΑΝΩΝ παραγωγής 600.000€ ΑΠΟ ΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΟΙ ΔΑΠΑΝΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΊΝΑΙ</p> </div> </div>	430,23		800.000,00	800.000,00	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content;"> προσθήκη εδώ των δαπανών 250.000 Ευδραναίας οπότε αυξάνεται το κ. διαθεσίμων & άρα η απογραφή & το κόστος πωληθέντων </div>	
	546,51		50.000,00	300.000,00		
	2.000		925.000,00	1.175.000,00		
	2.150		925.000,00	1.175.000,00		
Κόστος διαθεσίμων ετοιμών προϊόντων						
Εστω ότι πκ	2.000					
Άρα διαθεσ. ποσότητα τεμαχίων προϊόντος	2.150					
ΤΟΤΕ Η ΤΙΜΗ ΠΑΡΑΧΘΕΝΤΩΝ ΑΝΑ ΜΟΝΑΔΑ ΕΝΑΙ:						
με τον πρώτο τρόπο	925.000/2.150=	430,23				
με τον δεύτερο τρόπο	1.175.000/2.150=	546,51				
ΕΣΤΩ ΟΤΙ ΒΡΕΘΗΚΑΝ ΣΤΗΝ ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΤΕΜΑΧΙΑ	600				600.000,00	
Άρα η αξία της απογραφής λήξης είναι:						
Με τον πρώτο τρόπο [ποσοτητα απογραφής X τιμή]	600	430,23	258.139,53		<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content;"> Με τον πρώτο τρόπο οι δαπάνες επιμερίστηκαν διαφορετικά από ότι με τον δεύτερο τρόπο </div>	
Με τον δεύτερο τρόπο [ποσοτητα απογραφής X τιμή]	600	546,51	327.906,98			
Κόστος πωληθ. ετοιμών προϊόντων = Κόστος διαθεσίμων - απογραφή λήξης			666.860,47	847.093,02		
(Πωλήθηκαν: διαθέσιμα: 2510 - απογραφής: 600 =1.910 τεμ)						
Εγιναν πωλήσεις που η αξία αυτών ήταν:			3.100.000,00	3.100.000,00		
Μείον Κόστος πωληθ. Προϊόντων			666.860,47	847.093,02		
Μικτό Αποτέλεσμα Προϊόντων			2.433.139,53	2.252.906,98		
Μείον Διοικητικές δαπάνες						
(ήτοι αυτές που απέμειναν από το σύνολο των δαπανων 600.000 μετά την αφαίρεση των δαπανών παραγωγής)			550.000,00	300.000,00	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content;"> διαγραφή από εδώ των αναφερόμενων ως δαπανών αδραναίας 250.000€, αφού προστέθηκαν στις δαπάνες παραγωγής ως άνω </div>	
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ			1.883.139,53	1.952.906,98		

Έτσι από τις δύο παραπάνω στήλες προκύπτει ποσό διαφοράς λογιστικού αποτελέσματος μετά την αναμόρφωση της απογραφής το ίδιο και με τον προηγούμενο τρόπο διαμορφωθέν ήτοι: $1.952.906,98 - 1.883.139,53 = 69.767,45 \text{ €}$

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ						
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Π Ο Σ Ο Τ Η ΤΑ	ΤΙ ΜΗ	ΕΝΕΡ ΓΕΙΕΣ ΕΠΙΧ ΕΙΡΗΣ ΗΣ	ΕΝΕΡ ΓΕΙΕΣ ΕΛΕΓ ΧΟΥ		ΕΠΕΞΗΓΗΣΕΙΣ

	15		75.000,	75.000,		
Απογραφής έναρξης	0	500	00	00		
+Κόστος Παραγθέντων	Αξία Α' & Β' υλών που βιομηχ/καν		800.00	800.00		<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content;"> προσθήκη εδώ των δαπανών 250.000 € αδρανείας οπότε αυξάνεται το κόστος διαθεσίμων & άρα: η απογραφή & το κόστος </div>
	Αξία αναλωσίμων που βιομηχ/καν		0,00	0,00		
	Αξία ανταλ/κών που βιομηχ/καν					
	Αξία υλικών συσκ σε παραγωγή					
	Σύνολο ΔΑΠΑΝΩΝ παραγωγής					
	600.000€ΑΠΟ ΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΟΙ ΔΑΠΑΝΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΙΝΑΙ					
			50.000,	300.00		
			00	0,00		
=Κόστος διαθεσίμων ετοιμών προϊόντων			925.00	1.175.0		
(Απογ.Εναρξ.+ Κόστ.παραχθ)			0,00	00,00		

Έστω ότι παρήχθησαν	2.0	
	00	
Άρα διαθεσ.ποσότητα	2.1	
τεμαχίων προϊόντος	50	
ΤΟΤΕ Η ΤΙΜΗ ΠΑΡΑΧΘΕΝΤΩΝ ΑΝΑ ΜΟΝΑΔΑ ΕΙΝΑΙ:		
με τον πρώτο τρόπο		430,
$925.000/2.150=$		23
με τον δεύτερο τρόπο		546,
$1.175.000/2.150=$		51
ΕΣΤΩ ΟΤΙ ΒΡΕΘΗΚΑΝ	60	
ΣΤΗΝ ΑΠΟΓΡΑΦΗ	0	
ΤΕΜΑΧΙΑ		
Άρα η αξία της απογραφής λήξης είναι:		
Με τον πρώτο τρόπο	60	430,
[ποσότητα απογραφής X	0	23
τιμή]		
Με τον δεύτερο τρόπο	60	546,
[ποσότητα απογραφής X	0	51
τιμή]		

258.13
9,53

327.90
6,98

600.000,
00

Με τον
πρώτο
τρόπο οι
δαπάνες
επιμερίσ
τηκαν
διαφορε
τικά από
ότι με
τον
δεύτερο
τρόπο

Κόστος πωληθ. ετοιμών προϊόντων =	666.86	847.09	
Κόστος διαθεσίμων - απογραφή λήξης	0,47	3,02	
(Πωλήθηκαν: διαθέσιμα: 2510 - απογραφής: 600 =1.910 τεμ)			
Έγιναν πωλήσεις που η αξία αυτών ήταν:	3.100.0 00,00	3.100.0 00,00	
Μείον Κόστος πωληθ. Προϊόντων	666.86 0,47	847.09 3,02	
Μικτό Αποτέλεσμα Προϊόντων	2.433.1 39,53	2.252.9 06,98	
Μείον Διοικητικές δαπάνες			
(ήτοι αυτές που απέμειναν από το σύνολο των δαπανών 600.000 μετά την αφαίρεση των δαπανών παραγωγής)	550.00 0,00	300.00 0,00	
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ	1.883.1 39,53	1.952.9 06,98	

διαγραφή από εδώ των αναφερόμενων ως δαπανών αδρανείας 250.000€, αφού προστέθηκαν στις δαπάνες παραγωγής ως

Επίλογος

Η Ελεγκτική είναι ένας από τους πιο σημαντικούς κλάδους της Λογιστικής. Ασχολείται με τη διατύπωση αρχών και κανόνων που αφορούν τη διεξαγωγή οικονομικών ελέγχων. Οι έλεγχοι αυτοί αποσκοπούν στην επαλήθευση της ειλικρίνειας των ισχυρισμών και των διαβεβαιώσεων τρίτων. Οι ισχυρισμοί αυτοί αφορούν κατά κανόνα οικονομικά ζητήματα (Π. Σπηλιωτόπουλος, 2001).

Δεδομένου ότι οι διοικούντες μια επιχείρηση δεν είναι πάντα δυνατόν να έχουν την άμεση επίβλεψη των ενεργειών, αλλά την αναθέτουν σε στελέχη που μεσολαβούν, ο κίνδυνος ανακολουθιών και παρεκκλίσεων σε σχέση με ότι έχει προβλεφθεί και με αυτό που πραγματοποιείται, είναι προφανής. Τις παρεκκλίσεις αυτές οι διοικούντες θα συνειδητοποιήσουν καθυστερημένα, από τις δυσμενείς συνέπειές τους.

Ιστορικά, η ελεγκτική πρακτική προηγήθηκε της ελεγκτικής επιστήμης. Δείγματα ελέγχου παρουσιάζονται στα πρώτα χρόνια της οικονομικής δραστηριότητας του ανθρώπου και ιδιαίτερα όταν εμφανίστηκαν οι πρώτες ανταλλαγές αγαθών μεταξύ ατόμων ή διαφόρων κοινωνικών ομάδων. Η ανάγκη εφαρμογής διαφόρων μέτρων ελέγχου κατά τις συναλλαγές έγινε ιδιαίτερα αισθητή με την εισαγωγή και την αναγνώριση του χρήματος ως μονάδας μέτρησης αξιών, ως απόθεμα πλούτου.

Το κόστος του ελέγχου είναι συνήθως αρκετά υψηλό για την ελεγχόμενη επιχείρηση. Εκτός από τις αμοιβές των ελεγκτών, η επιχείρηση επιβαρύνεται με το κόστος των υπηρεσιών που προσφέρει το προσωπικό της στον ελεγκτή. Το υψηλό όμως αυτό κόστος δικαιολογείται διότι η ελεγχόμενη επιχείρηση ωφελείται πολλαπλώς από τον εξωτερικό έλεγχο (Π. Σπηλιωτόπουλος, 2001). Ο εσωτερικός έλεγχος, ως έννοια που αναφέρεται στη λειτουργία του ελέγχου μέσα στην επιχείρηση, επιτυγχάνεται με την εφαρμογή σειράς μέτρων και διαδικασιών που διατρέχουν όλη την οργάνωσή της. Η εποπτεία και η διοίκηση της λειτουργίας αυτής στις μεγαλύτερες επιχειρήσεις γίνεται από ειδική υπηρεσία ή τμήμα, που στο οργανόγραμμα της επιχείρησης απευθύνεται και λογοδοτεί απευθείας στη διοίκησή της.

Τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου διαφέρουν από επιχείρηση σε επιχείρηση ανάλογα με το μέγεθός της, την οργάνωσή της, το αντικείμενο της δραστηριότητάς της και τους στόχους για τους οποίους αυτά έχουν σχεδιαστεί. Ένα ορθολογικά σχεδιασμένο σύστημα εσωτερικού ελέγχου λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες της επιχείρησης πρέπει να πληρεί κάποιους όρους, μερικοί από τους οποίους αφορούν την εφαρμογή των γενικών αρχών και κανόνων του εσωτερικού ελέγχου.

Το κύκλωμα των εσόδων από τις πωλήσεις αλλά και την παροχή υπηρεσιών αφορά μια σειρά από επαναλαμβανόμενες δραστηριότητες της επιχείρησης που σχετίζονται με την πώληση των αγαθών που αυτή εμπορεύεται

ή που παράγει και εμπορεύεται ή την παροχή των υπηρεσιών που αυτή παρέχει. Περιλαμβάνει επίσης τους λογαριασμούς απαιτήσεων που δημιουργούνται από τις πωλήσεις και την παροχή υπηρεσιών, καθώς επίσης και την είσπραξη των απαιτήσεων αυτών (Ν. Γ. Πρωτοψάλτης, 2001).

Βιβλιογραφία

- Û Δ. Φάκος, 2004, “*Ο Εσωτερικός Έλεγχος των Επιχειρήσεων*”, Αθήνα
- Û Ν. Γ. Πρωτοψάλτης, 2001, “*Σύστημα Οργανώσεων Εσωτερικού Ελέγχου Επιχειρήσεων*”, Αθήνα
- Û Θ.Γ. Γρηγοράκος, 2003, “Γενικές Αρχές Ελεγκτικής”, Επανεκδοση ΙΕΟΕΛ
- Û Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, Επ. Π. Σπηλιωτόπουλος, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα, 2001 (11^η Έκδοση)
- Û Φορολογικό Δίκαιο, Κ. Δ. Φινοκαλιώτης, Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 1999 (Β Έκδοση)
- Û Φορολογικόν Δίκαιον, Λ. Γ. Θεοχαρόπουλος, Θεσσαλονίκη, 1981 (Τόμος Α)
- Û Φορολογία Εισοδήματος, Δ. Αντωνόπουλος & Η. Κατούδης, Αθήνα, 2008 (Δ' Έκδοση)
- Û Φόρος Προστιθέμενης Αξίας, Α. Ρουσάκη, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2006
- Û Φορολογία Κεφαλαίου, Α. Κράτση, Εκδόσεις Κράτση, Αθήνα, 2008
- Û Περιοδικό Επιχείρηση, www.epixeirisi.gr

- ü www.taxheaven.gr, 2009
- ü Bairoch, P. 1993, “*Economics and World History*”, New York : Cambridge University Press
- ü Kregel J., 1994, “*Capital flows : Globalisation of Production and Financing Development*”, London : Routledge
- ü Maddison A., 1982, “*Phases of Capitalist Development*”, London : Routledge
- ü Maddison A., 1989, “*The World Economy in the Twentieth Century*”, New York : Free Press
- ü Maddison A., 1995, “*Monitoring the World Economy*”, New York Dover Publications, Inc.
- ü Sachs J., Warner A., 1995, “*Economic Reform and the Process of Global Integration*”, Cambridge University Press
- ü www.kathimerini.gr, 3-12-2008, “*Το Μεγαλύτερο Δημόσιο Χρέος για το 2007 έχει η Ελλάδα*”
- ü www.skai.gr, 2007, “*Σημαντικό Πρόβλημα το Δημόσιο Χρέος*”
- ü www.antinews.gr, 2008, “*Ανησυχία για το Δημόσιο Χρέος*”
- ü www.taxheaven.gr, “*Διαδικτυακή Κοινότητα Λογιστών*”

- ü Saunders M., Lewis P. and Thornhill A., 2000, “*Research Methods For Business Students*”, London: Prentice Hall.
- ü Sekaran U., 1992, “*Research Methods for Business, A Skill Building Approach*”, New York: John Wiles and Sons Inc.
- ü Zikmund W.G., 2000, “*Business Research Methods*”, London: Harcourt college publishers.
- ü Δ. Φάκος, 2004, “*Ο Εσωτερικός Έλεγχος των Επιχειρήσεων*”, Αθήνα
- ü Ν. Γ. Πρωτοψάλτης, 2001, “*Σύστημα Οργανώσεων Εσωτερικού Ελέγχου Επιχειρήσεων*”, Αθήνα
- ü Θ.Γ. Γρηγοράκος, 2003, “*Γενικές Αρχές Ελεγκτικής*”, Επανεκδοση ΙΕΟΕΛ